

Sprawozdanie stenograficzne

z rozpraw

galicyjskiego Sejmu krajowego

94. posiedzenia I. sesji IX. peryodu

z dnia 11. października 1910.

TREŚĆ.

Urlop p. Władysława Kraińskiego.

Spis petycyj. Głosy pp. Lewickiego i Kurowca na poparcie poszczególnych petycyj.

Wniosek p. Skrzyńskiego i tow. w sprawie wynagrodzenia kwaterunkowego od wojska.

Wniosek p. Witosy i tow. w sprawie budowy mostu na rzece Białej między Pleśną a Woźniczną.

Wniosek p. Ptaka i tow. w sprawie oddzielenia urzędu podatkowego w Krakowie dla gmin wiejskich.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Wasunga i tow. w sprawie nadania koncesyi Abie Feuchtmann w Jurkowszczyźnie.

Wniosek nagły p. Skwarki i tow. w sprawie wydania rozporządzenia, w celu załatwiania podań w sprawach szkolnictwa.

Wniosek nagły p. Winniczuka i tow. w sprawie udzielenia zapomogi pogorzelcom gminy Knihinina wieś powiat Stanisławów.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Hanczakowskiego i tow. w sprawie rekursu co do budowy cerkwi w Jasienicy zamkowej pow. Turka.

Interpelacya do c. k. Rządu p. T. Starucha i tow. w sprawie niezalatwienia pro-

testu przeciw wyborom do Rady gminnej w Rekszynie.

Interpelacya do c. k. Rządu p. T. Starucha i tow. w sprawie nadużycia władzy urzędowej przez c. k. Starostę Bielawskiego w Brzeżanach.

Interpelacya do c. k. Rządu i do Wydziału krajowego p. T. Starucha i tow. w sprawie nadużycia Starosty Bielawskiego w Brzeżanach przy wyborach w Kozowej.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Sodomory i tow. w sprawie zwlekkania rozpisania wyborów do Rady pow. w Podhajcach.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Sandulaka i tow. w sprawie niezalatwienia protestu przeciw wyborom do Rady gminnej w Krasnej powiat Nadwórna.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Sandulaka i tow. w sprawie ściągania kosztów komisyjnych z mieszkańców ukaranych za szkody lasowe w Krasnej.

Interpelacya do c. k. Rządu p. Sandulaka i tow. w sprawie zlekceważenia prośby gminy Krasne przez Dyrekcyę poczt i telegrafów Lwów w przedmiocie rozszerzenia działalności składnicy pocztowej.

Wniosek nagły p. Kurowca i tow. w sprawie niesprawiedliwego rozdzielania koncesyj szynkarskich przez c. k. Starostwo w powiecie kałuskim, następnie wniosek nagły p. Stojalowskiego i tow. w sprawie rozdawania koncesyj szynkarskich i wniosek nagły p. Skwarki i tow. w sprawie niesprawiedliwego udzielania koncesyj szynkarskich. Uzasadnienie nagłości tych wniosków. Głosy pp. Kurowca, Skwarki, T. Starucha. Zamknięcie rozprawy nad nagłością i głosy pp. generalnych mowców Makucha „przeciw“ i Jedyńaka „za“ nagłością. W głosowaniu nieprzyjęcie nagłości wniosków pp. Kurowca i Skwarki.

Wniosek nagły niepopierany w obec nieobecności wnioskodawcy.

Pierwsze czytanie wniosku p. Rutowskiego i tow. w sprawie projektu ustawy o zakładaniu i utrzymaniu szkół ludowych dla mniejszości narodowych.

Uzasadnienie wniosku przez wnioskodawcę. W sprawie formalnej głosy pp. Lewickiego, Lea i Senyka. Odesłanie wniosku do komisji szkolnej.

Pierwsze czytanie wniosku p. Kędziora

i tow. w sprawie powiększenia personelu dla zabudowania potoków górskich. Uzasadnienie wniosku.

Dalszy ciąg rozprawy nad sprawozdaniem komisji szkolnej w przedmiocie petycji nauczycieli i nauczycielek o przyznanie w drodze łaski dodatków pięcioletnich. Głosy pp. Adama, Witosa a po zamknięciu rozprawy pp. T. Starucha i sprawozdawcy. Uchwalenie wniosku komisji i rezolucji p. Adama.

Sprawozdanie komisji budżetowej (ustne) o wnioskach nagłych w przedmiocie zapomóg dla pogorzalców. Głosy pp. Starucha, Wasunga a po zamknięciu rozprawy pp. Skwarki i sprawozdawcy.

Odrzucenie wniosku p. T. Starucha na odesłanie tego sprawozdania napowrót do komisji a uchwalenie wniosku p. Wasunga.

Przywołanie p. Skołyżewskiego do porządku.

Wniosek formalny p. Laskowskiego w sprawie podwyższenia ilości członków komisji szkolnej o 4.

Brak kompletu.

Porządek dzienny.

(Początek posiedzenia o godzinie 11 przed południem).

Przewodniczący: J. E. Marszałek krajowy Stanisław hr. **Badeni**.

Ze strony c. k. Rządu: J. E. c. k. Namiestnik Dr. Michał **Bobrzyński** i Rządca Dworu Stanisław **Grodzicki**.

Sekretarze: Mieczysław **Urbański**, Stanisław Henryk hr. **Badeni**, Jan **Wasung**, Zacharyasz **Skwarko**.

Obecnych posłów: 125.

Marszałek. Sejm w komplecie, posiedzenie otwieram. Protokół z 92 posiedzenia uważam za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów, protokół z 93 posiedzenia jest złożony w biurze sejmowem do przejrzania.

P. Władysławowi Kraińskiemu udzieliłem urlopu na 5. dni.

Proszę o odczytanie spisu petycji.

Sekretarz p. Stanisław Henryk **Badeni**: *(czyta spis petycji wniesionych po dzień 12. paździeruia 1910).*

5381. L. s. 7305 Olga Wilczyńska, wdowa po wicesekretarzu Wydziału kraj. Lwów p. p. Bandrowskiego o zapomogę, — do kom. budżet.

5382. L. s. 7306. Zofia Horoszkiewiczowa, sierota po Dyrektorze kasy krajowej, Lwów, p. p. Abrahamowicza o dar z łaski, — do kom. budżet.

5383. L. s. 7307. Olga Ochncz, wdowa po nauczycielu, Sambor, p. p. Kiweluka o zapomogę, — do kom. szkolnej.

5384. L. s. 7308. Agata Peresiewiczowa, wdowa po nauczycielu, Grybów, p. p. Cielucha o podwyższenie daru z łaski, — do kom. szkolnej.

5385. L. s. 7309. Towarzystwo „Sicz“ w Jaworowie p. p. Sandulaka, o subwencyę, — do kom. budżet.

5386. L. s. 7310. Towarzystwo „Sicz“ w Dmytrowicach p. p. Sandulaka, o subwencyę, — do kom. budżet.
5387. L. s. 7311. Gmina miasta Lwowa, p. p. Ciuchcińskiego, o zmianę dodatku na mieszkanie dla nauczycielstwa na dodatek aktywalny wliczalny do emerytury, do komisji szkolnej.
5388. L. s. 7312. Nauczycielstwo w Bobowej, p. p. Cielucha, o zaliczenie do wyższej klasy płac, — do komisji szkolnej.
5389. L. s. 7313. Towarzystwo opieki nad robotnikami i służbami — Lwów, p. p. Kiweluka o subwencyę dla taniej kuchni dla młodzieży szkolnej, — do kom. budżetowej.
5390. L. s. 7314. Bursa polska dla dziewcząt im. Mickiewicza, p. p. Kleskiego o subwencyę, — do kom. budżet.
5391. L. s. 7315. Mieszkańcy gmin i obszarów dworskich nad Mleszką, p. p. Kozłowskiego o regulacyę Mleszki, — do kom. gospodarstwa kraj.
5392. L. s. 7316. Reprezentacya powiatu brzozowskiego, p. p. Urbańskiego w sprawie bonifikacyi za ubytek w dochodach po wygaśnięciu prawa propinacyi, — do kom. budżet.
5393. L. s. 7317. Reprezentacya powiatu w Krakowie, p. p. Ptaka w sprawie bonifikacyi za ubytek w dochodach po wygaśnięciu prawa propinacyi, — do kom. budżetowej.
5394. L. s. 7318. Gmina Nowa wieś, powiat Zbaraż, p. p. Petruszewicza w sprawie otwarcia targów w Nowej wsi, — do kom. gminnej.
5395. L. s. 7319. Wydział powiatowy w Stryju p. p. Jul. Brunickiego o zmianę ustawy drogowej, — do kom. drogowej.
5396. L. s. 7320. Gmina Ruda, powiat Rohatyn p. p. Lewickiego o zasiłek dla pogorzalców, — do kom. budżetowej.

Marszałek. Do tej petycji ma głos p. Lewicki.

P. Lewicki. Wysokij Sojme!

Hromada Ruda powita rohatyńskoho wnesła petycju o udińenie subwencji dla pohorilciw z toji hromady, pozajak dnia 2/8. seho roku zhorilo w tij hromadi 50 chat razem z budynkami hospodarskymy i z narjadamy hospodarskymy jak takoz z zapasamy zbiża, kotri wże tohdy buty zibrani.

Neszczastie, jakie nawistyło siu hromadu, ne dasť sia widwernuty pry pomocy wspiwhromadian tak jak sia hromada je ne wetyka a do toho uboha i koły pohorilo 50 hospodarstw, musila widklykaty sia do pomocy iz fondiw publicznych.

Dlatoho popyraju tu petycju i proszu o udińenie tij hromadi znacznijszoji subwencyi na poratunok jeji pohorilciw.

Sekretarz p. Stanisław Henryk Badeni

5397. L. s. 7321. Komitet ratunkowy w Wołodzi pow. Brzozów p. p. Lewickiego o pomoc dla pogorzalców, — do kom. budżet.

Marszałek. Do tej petycji ma głos p. Lewicki.

P. Lewicki. Wysokij Sojme!

Komitet ratunkowyj hromady Wołodza powita Bereziwskoho koło Dynowa wnis takoz petycju o pidmohu tak jak w tij hromadi zhorilo 24 hospodarstw a szkoda wynosyt ponad 50.000 koron.

Ta hromada wże je w protiahu troch lit po raz druhyj nawiszczena neszczastjem bo w roci 1908. naslidkom czasu slitnoho wytyw Sanu znyszczyw znacnu czast' plo-

Високий Сојме!

Громада Руда, повіта рогатинського, внесла петицію о уділені субвенції для погоріліців з тої громади, позаяк дня 2/8. сего року згоріло в тій громаді 50 хат разом з будинками і з нарядями господарскими, як також з запасами збіжа, котрі вже тогди буди зібрані.

Нещастє, яке навистило сю громаду, не дасть ся відвернути при помочи співгромадян так, як ся громада не є невелика а до того убога і коли погоріло 50 господарств, мусила відкликати ся до помочи із фондів публичних.

Длatoho попираю ту петицію і прощу о уділені тій громаді значнійшої субвенції на поратунок єї погоріліців.

(czyta dalszy spis petycyj).

Високий Сојме!

Комітет ратунковий громади Воłodза, повіта березівського коло Динова, вніс також петицію о підмогу так, як в тій громаді згоріло 24 господарств, а szkoda виносить понад 50.000 корон.

Ta громада вже в протягу трох літ пораз другий нависшена нещастем, бо в році 1908 наслідком часу слитного, вилив Сану знищив значну часть плодів

diw gospodarskich a zaki hromada mogła sia pidnesty po tim slitnim roci po tim nieszczaściu powiny, pryszow той оhoń z 9/6. seho roku naślidkom czoho hrómada otsia prosyt' czerez swij ratunkowyj komitet, szczyby jeji udiłeno z fondiow kraiewych znaczniejszoi subwencyi dla pohorilciw.

Pryporuczaju otże do uwzhladnienia siu petycyju i proszu o udiłenie komite-towy ratunkowomu znaczniejszoi subwencyi.

Sekretarz p. Stanisław Henryk **Bađeni** (*czyta dalszy spis petycyi*).

5398. L. s. 7322. Gmina Topolsko p. p. Kurowca o wyjednanie w c. k. Dyrekcyi lasów podwyżki opatu serwitutowego, do kom. administracyjnej.

5399. L. s. 7323 Gmina Równa p. p. Kurowca o wyjednanie w c. k. Dyrekcyi lasów podwyżki opatu serwitutowego, do kom. administracyjnej.

Marszałek. Do tej petycyi ma głos p. Kurowiec.

P. Kurowiec. Wysokij Sojme!

Hromada Riwna i Topilsko wnesły petycyju do Wys. Sojmu o wyjednanie im czerez Wys. Sojm u Wysokoho Skarbu pidwyszenia serwitutowoho opalowoho derewa.

Hromady toti w czasi uporjadowania serwitutiw zistaly duże skrywdżeni. I tak przyznano im tak zwanych widpadkiw duże mało, bo na odnu hromadu 400 a na dru-hu 300 fir na ciłyj rik.

Na czaz w 1863 roci było szcze mo-żlywoju riczeju, szczo той wymir opalu buw usprawedlywlenyj, odnakoż na nyniszny czasy, de ludnist sia bezustowno pobilszyla, je se czysto opalu serwitutowoho za male tym bilsze, szczo opał je duże łychyj, bo sut to poslidnoho roda widpadky perehnyli a hromady potrebujut tym bilsze pidmohy, bo sut ubohi a derewa nihde distaty ne možna. Hromady ti sut w welykim kłopoti bo distajut łysz asygnaty na derewo w czy-šli 700 sztuk a asygnaty ti ne wystarczajut na rozdiłenie posered hromadian tak, szczo zwerchnosty hromadski majut duże welykij kłopot z poodynokymy meszkań-ciamy, kotri czujut sia buty pokrywdżeni.

Z toi pryčyny ja popyraju petycyju oboch hromad i proszu Wys. Sojm o wyjednanie u skarbu derżawnoho należnoji pidwyżky derewa serwitutowoho.

Sekretarz p. Stanisław Henryk **Bađeni** (*czyta dalszy spis petycyi*).

5400. L. s. 7324. Marya Karpińska, Lwów, p. p. Jahla o zasitek na malarstwo — do kom. budżet.

5401. L. s. 7325. Związek teatrów i chórów włościańskich, Lwów, przez p. Jedynaka o subwencyę — do kom. budżet.

5402. L. s. 7326. Komitet pań szkoły gospod. kucharskiej, Kołomyja, p. p. Kleskiego o subwencyę — do kom. budżet.

5403. L. s. 7327. Tow. biblioteki słuchaczów prawa uniwersytetu w Krakowie p. p. Ja-worskiego o subwencyę — do kom. budżet.

господарских, а зaки громада могла ся піднести по тім слітнім році, по тім не-щастю повини, прийшов той огонь 9/6. сего року, наслідком чого громада отся просить через свій ратунковий Комітет, щоби єї уділено з фондів краєвих знач-нійшої субвенції для погорілців.

Приporучаю отже до узгляднення сию петицию і прошу о уділене коміте-тови ратунковому значнійшої субвенції

(czyta dalszy spis petycyi).

Громада Рівна і Топільсько внесли петицию до Вис. Соjму о виеднане їм через Вис. Соjм у Високого Скарбу під-висшене сервітутового опалового дерева.

Громади тоті в часі упорядкованя сервітутів зістали дуже скривджені. І так признано їм так званих відпадків дуже мало, бо на одну громаду 400 а на дру-гу 300 фір на цілий рік.

Високий Соjме!

Громада Рівна і Топільсько внесли петицию до Вис. Соjму о виеднане їм через Вис. Соjм у Високого Скарбу під-висшене сервітутового опалового дерева.

Громади тоті в часі упорядкованя сервітутів зістали дуже скривджені. І так признано їм так званих відпадків дуже мало, бо на одну громаду 400 а на дру-гу 300 фір на цілий рік.

На час в 1863 році було ще можли-вою річею, що той вимір опалу був успра-ведливлений, однакож на нинішні часи, де людність ся безуслівно побільшила, є се число опалу сервітутового за male, тим більше, що опал є дуже лихий, бо суть то послідного рода відпадки пере-гнїлі а громади потребують тим більше підмоги, бо суть убогі, а дерева нігде дістати не можна, Громади ті суть в ве-ликим клопоті, бо дістають лиш асигнати на дерево в числі 700 штук а асигнати ті не вистарчають на розділене посеред громадян так, що зверхности громадскі мають дуже великий клопіт з поодино-кими мешканцями, котрі чують ся бути покривджені.

З той причини я попираю петицию оboх громад і прошу Вис. Соjм о виеднане у Скарбу державного належної під-вижку дерева сервітутового.

5404. L. s. 7328. Marya Hild, właśc. liceum żeńskiego, Przemyśl, p. p. Dolińskiego o subwencję — do kom. budżet.

5405. L. s. 7329. Mieszkańcy miasta Jaworowa i pow. Jaworowskiego p. p. Lewickiego o przyjęcie pryw. ruskiego gimnazjum na etat państwowy — do kom. szkolnej.

Marszałek. Do tej petycji ma głos p. Lewicki.

P. **Lewicki.** Wysokij Sojme!

Do Wys. Sojmu zisła wnesena petycja Rusyniw mišta Jaworowa a takoz ciłoho powita jaworiwskoho w sprawie pereniata prywatnoji ruskoji gimnaziji w Jaworowi na koszt derżawy. Seju sprawoju je ciłyj toj powit zainteresowanyj, tak jak dotepierisni wysłidy wedenia toji gimnaziji wykazały, szczo istnowanie i uderżowanie toji gimnaziji je riczeju koniecznoju w interesi pidnesenia kulturalnoho ciłoho toho powita dosy pid kożdym zhłodom zanedbanoho.

Koły otze zachodyt potreba takoji instytuciji publicznoji, to hodi wymahaty, szczo by weś tiahar uderżania toji szkoły serednoji z ruskim jazykom wykładowym perenosyty na samych mieszkańciw, kotri opłaczujut podatki i majuť prawo domahaty sia, szczo by z fondiw derżawy koszta uderżowania toji gimnaziji były pokrywani.

Suprotyw toho domahania, szczo by w czasi najkorotszym na etat derżawnyj zisła sia gimnazja perenesena je w powni uzasadnene i tomu popyraju siu petyciju.

Sekretarz p. Stanisław Henryk **Badeni** (*czyta dalszy spis petycji*).

5406. L. s. 7330. Bartłomiej Kolbiarz, em. naucz., Zator, p. p. Długosza o dodatek osobisty — do kom. szkolnej.

5407. L. s. 7331. Tekla Baczyńska, sierota po kond. dróg kraj., Stary Sącz, przez p. Cipsera o dar z łaski — do kom. budżet.

5408. L. s. 7332. Józef Osada, em. naucz., Pruchnik, p. p. Cipsera o policzenie lat — do kom. szkolnej.

5409. L. s. 7333. Oktaw Sola, opiekun sieroty po naucz. Maryi Ksawery Kumersberg, Lwów, p. p. Michałowskiego o pensję sierocą — do kom. szkolnej.

5410. L. s. 7336. Dr. Józef Serkowski, sędzia pow., Lwów, p. p. Adama o subwencję na dokończenie wydawnictwa „Ochrona dzieci i przymusowe wychowanie zaniebanej młodzieży — do kom. budżet.

5411. L. s. 7337. Bursa gimn. śp. X. F. Dymnickiego, Rzeszów, p. p. Jędrzejowicza o subwencję — do kom. budżet.

5412. L. s. 7358. Komitet paraf. w Bieczu p. p. Długosza o subwencję na restaurację kościoła — do kom. budżet.

Marszałek. Proszę o odczytanie wniosków i interpelacji.

Sekretarz p. Stanisław Henryk **Badeni** (*czyta*).

Wniosek p. Skrzyńskiego i tow. w sprawie wynagrodzenia kwatrankowego od wojska.

Wniosek p. Witosa i tow. w sprawie budowy mostu na rzece Białej między Plezną a Wozniczną.

Wniosek p. Ptaka i tow. w sprawie oddzielenia urzędu podatkowego w Krakowie dla gmin wiejskich.

Interpelacja do c. k. Rządu p. Wasunga i tow. w sprawie nadania koncesyi Abie Teuchtmann w Jurkowszczyźnie.

Sekretarz p. **Skwarko** (*czyta*).

Високий Соїме!

До Вис. Соїму зістала внесена петиция Русинів міста Яворова а також цілого повіта яворівського в справі переняття приватної рускої гімназії в Яворові на кошт держави. Сею справою є цілий той повіт заінтересований так, як дотеперішні вислди веденя тої гімназії виказали, що істнованє і удержуванє тої гімназії є річию конечною в інтересі піднесеня культурального цілого того повіта, доси під кождим зглядом занедбаного.

Коли отже заходить потреба такої інституції публичної, то годі вимагати, щоби весь тягар удержаня тої школи середної з руским язиком викладовим переносити на самих мешканиців, котрі оплачують податки і мають право домагати ся, щоби з фондів держави кошта удержуваня тої гімназії були покривані.

Супротив того домаганя, щоби в часі найкоротшим на етат державний зисла ся гімназия перенесена є в повні узasadnene i тому попираю сю петицию.

Nałyj wnesok p. Skwarka i tow. w sprawie wydania rozporządzenia w ціly połahodźuwania podań w sprawach szkільnycтва.

Nałyj wnesok p. Wynnyczuka i tow. w sprawie udińenia zapomogy pohorilciam hromady Knyhynina powit Stanysławiw.

Interpelacyja do c. k. Prawytelstwa p. Hanczakowskoho i tow. w sprawie rekursu szczo do budowy cerkwy w Jasenyци zamkowij pow. Turka.

Interpelacyja do c. k. Prawytelstwa p. T. Starucha i tow. w sprawie nepoľahodźenia protestu protyw wyboriw do Rady hromadskoj w Rekszyni.

Interpelacyja do c. k. Prawytelstwa p. T. Starucha i tow. w sprawie nadużytia urjadowoji własty czerez c. k. Starostu Bielawskoho w Bereżanach.

Interpelacyja do c. k. Prawytelstwa i do Wydiťu krajewoho p. T. Starucha i tow. w sprawie nadużytia Starosty Bielawskoho w Bereżanach pry wyborach w Kozowij.

Interpelacyja do c. k. Prawytelstwa p. Sodomory i tow. w sprawie prowoťoky z rozrysaniem wyboriw do Rady powitowoji w Pidhajciach.

Interpelacyja do c. k. Prawytelstwa p. Sandulaka i tow. w sprawie nepoľahodźenia protestu protyw wyboriw do Rady hromadskoj w Krasnij, powit Nadwirna.

Interpelacyja do c. k. Prawytelstwa p. Sandulaka i tow. w sprawie stiahania komisyjnych kosziw z mieszkańciw ukaranych za lisowi szkody w Krasnij.

Interpelacyja do c. k. Prawytelstwa p. Sandulaka i tow. w sprawie nechťowania prošby mieszkańciw hromady Krasna czerez Dyrekcyju poczt i telegrafiw u Lwowi w predmeti rozszyrenia dijalnocy pocztowoji skladnicy.

Marszałek. Pierwsze czytanie odczytanych wnioskow umieszczę na porzadku dziennym jednego z najbliźszych posiedzeń, z wnioskami nałyjmi postapię regulami nowo — interpelacye zaś odstapię komisarzowi rządowemu.

Przed przejściem do porzadku dziennego mam zamiar wziąć pod obrady trzy wniosk nałyte dotyczące tej samej kwestyi, które przed dwoma dniami już były wniesione, a mianowicie:

1. Wniosek nałyty p. Kurowca i tow. w sprawie niesprawiedliwego rozdzielienia koncesyj szynkarskich przez c. k. Sstarostwo w powiecie kałuskim.

2. Wniosek nałyty p. Stojaľowskiego i tow., który opiewa: *(czyta)*

„Sejm wzywa rząd krajowy:

1) Aby wyjaśnił sprawę rozdawnictwa koncesyi szynkarskich, w szczególności na podstawie jakiego „prawa kontroli“ wydawał c. k. Starostom szczegółowe polecenia, komu mają dawać koncesye i kto będzie drugą instancją dla tych petentów, którym c. k. Namiestnictwo kazało odmówić koncesyi?

2) Dlaczego wbrew przyrzeczeniom c. k. Rządu krajowego dano koncesye w tych gminach, które sobie tego nie życzyły?

3) Wzywa się c. k. Rząd, aby rozpatrzył sprawę nadawania koncesyi w miejscach odпустowych dla „domów gościnnych pańników“.

Наглый внесок п. Скварка і тов. в справі виданя розпорядженя в цілі полагоджуваня подань в справах шкільництва.

Наглый внесок п. Винничука і тов. в справі уділення запомоги погорільцям громади Книгинина, повіт Станислмвів.

Інтерпеляция до ц. к. Правительства п. Ганчаковского і тов. в справі рекурсу шчо до будови церкви в Ясеници замковій, повіт Турка.

Інтерпеляция до ц. к. Правительства п. Т. Старуха і тов. в справі неполаджєня протесту проти виборів до Ради громадской в Рекшині.

Інтерпеляция до ц. к. Правительства п. Т. Старуха і тов. в справі надужитя урядової власти через ц. к. Старосту Бєлявского в Бережанах.

Інтерпеляция до ц. к. Правительства і до Виділу краєвого п. Т. Старуха і тов. в справі надужитя старости Бєлявского в Бережанах при виборах в Козовій.

Інтерпеляция до ц. к. Правительства п. Содомори і тов. в справі проволоки з розписанєм виборів до Ради повітової в Підгайцях.

Інтерпеляция до ц. к. Правительства п. Сандуляка і тов. в справі неполаджєня протесту против виборів до Ради громадской в Красній, повіт Надвірна.

Інтерпеляция до ц. к. Правительства п. Сандуляка і тов. в справі стяганя комісійних коштів з мешканців укараних за лісові шкоди в Красній.

Інтерпеляция до ц. к. Правительства п. Сандуляка і тов. в справі нехťованя просьби мешканців громади Красна через Дирекцию почт і телеграфів у Львові в предметі розширеня діяльности почтової складниці.

Nakoniec wniosek nagły p. Skwarki i tow. w sprawie niesprawiedliwego udzielenia koncesyj szynkarskich.

Otwieram rozprawę łącznie nad nagłośnią tych trzech wniosków.

Dla uzasadnienia nagłośni wniosku ma głos p. Kurowiec.

P. Kurowiec. Wysokij Sojme!

Sprawa, kotru ja w nahtim moim wnesku tut chocz u pidnesty, je dla nas kałuskocho powita duże ważna, bo dotykaje sprawy ekonomicznoji i kulturnoji naszoho powita. JE. p. namisnyk tamtoho roku na zapyty i nahti wnesenia posliw naszoho klubu i klubu ludowciw skazaw tut w Pałati, szczo bude sia staraw, szczo by koncejsji szynkarski buty rozdiluwni w toj sposib, szczo by ne buty pokrywdżeni ti szynkari, kotri do teper mały te prawo wyszynku i prowadły jeho porjadno, w koryst ludnocy, kotroji ne wychisnuwały i demoralizacji ne szyryły.

Skazaw J. Ekscellencja, szczo bude sia staraw takoz o toje, szczo by ti, kotri distanut' koncesyju, mały widpowidnu kwalifikacyju i szczo by potreby miscewoji ludnocy buty uzhladneni. Otże zdawałoby sia, szczo dijsno bude wże dobre, i szczo jesły pp. starosty w tim dusi budut wykonuwały zakon, to bude to w każdym razi dla ludnocy z korysteju połuczene, bo ustane szyrenie demoralizacji i pyjaństwa i nyszczenia materjalnoho i moralnoho posered naroda. Ale tak ono ne zistalo czerez c.^zk. Starostwo wykonane; czomu? — ne znaju. Chocz u nawesty fakta kotri najłuczsze świdczat, szczo tak ne zistalo wykonane, a pozajak sprawa ta ne zadowho bude ostateczno połahodżena czerez namisnyctwo w doroz i rekursowij a wid 1. sicznia 1911 ma je obowiazuwały i buty wykonuwane, dlatoho sprawa jest nadzwyczajno nahta. Pozwalaju sobi zaillustrowaty jeju dejakymy faktamy.

Imenno w mistoczku Wojniłiw starostwo przyznało 8 koncesyj a zhladno nadało 2 mały wyszynki i 6 koncesyj na wyszynki bilsi. Petentiw buto dosyt', miż inszymi starało sia takoz towarystwo torhowelno-promysłowe „Pomicz“ kotre tryma je handel miszanych towariv a riwnoz prowadyt' szcze inszi promysły w koryst' swoich człeniw.

Ma je ono wyrazne piśla § 5. swoho statutu skazane, szczo moze takoz zanymaty sia i wyszynkom i podawaniem sredztw požywnych w koryst' człeniw i wyszynk wid kilkoch lit mało i wykonuwało szynkarstwo ku zahalnomu zadowofeniu.

Ma je najłuczszyj lokal w mistoczku Wojniłiw, szczo skonstatuwała sama komisja, wyszynk swij prowadyt beznahanno

Високий Сојме!

Справа, котру я в наглїм моїм внейску тут хочу піднести, є для нас калуського повіта дуже важна, бо дотика справи економічної і культурної нашого повіта. Є. Е. п. Намісник тамтого роко на запити і наглї внесєня послів нашого клубу і клубу лудівців сказав тут в Паолатї, що буде ся старав, що би концесїї шинкарскї були розділюванї в той спосіб, що би не були покривдженї ті шинкарї, котрї дотепер мали то право вишинку і провадили его порядно в користь людности, котрї не вихїснували і деморалїзації не ширили.

Сказав Єго Ексцелєнція, що буде ся старав також о те, що би ті, котрї дістануть концесїю, мали відповідну квалїфікацію і що би потреби місцевої людности були уздлядненї. Отже здавало би ся, що дійсно буде вже добре, і що єсли пп. старости в тім дусї будуть виконувати закон, то буде то в кождім разї для людности з користїю получене, бо устане ширєнє деморалїзації і пїяньства і нищєня матерїяльного і морального посеред народа. Але так оно не зїстало виконане, через цк. Староство, чому? не знаю. Хочу навести факта, котрї найлудше свїдчать, що так не зїстало виконане, а позаяк sprawa ta незадовго буле оstateчно полагоджена через Намїсництво в дорозї рекурсовї а від 1. сїчня 1911 має обовязувати і бути виконуване, длятого sprawa єсть надзвичайно нагла. Позволю собї заїлюструвати фактами.

Іменно в місточку Войнілів Староство признало 8 концесїй, а зглядно надало 2 малї вишинки і 6 концесїй на вишинкї бїльшї. Петентів було доситє, між иньшими старало ся також Товариство торговельно промислове „Помїч“, котре тримає гандель мїшаних товарів а рївнож провадить ще иньшї промисли в користь своїх членів.

Має оно виразно пїсля § 5. свого статута сказане, що може також занимати ся і вишинком і подаванєм средств поживних в користь членів і вишинк від кількох лїт мало і виконувало шинкарство ку загальному вдоволеню.

Має найлудшїй льокаль в місточку Войнілів, що сконстатувала сама комісія, вишинк свїй провадить безнаганно

w korzyst' meszkańciw tak polskych jak ruskich, i nikoły ne było karane.

Jest to odynokij lokal, w kotrim nasylenie chrystjańskie może zaspokoity swoi potreby pidczas jarmarkiw, i torhiw takoz likari i adwokaty, kupci i wsiaki perejzdni przyjdzajucy na termina możut' tu wstupyty i perekusyty.

Jest to odynokij hostynnyj lokal chrystjańskij w mistoczku. Zistaw win odnohołosno czerez hromadu zaopiniowanij i starosta sam, buduczy tam, ohlanuw lokal i skazaw, szczo win najwidpowidnijszyj i nadanie koncesyi obiciaw.

Odnak mymo toho, towarystwo to ne distało koncesji. Czomu? Toho ne możemy poniaty, a jest to z wełykoju krywdoju dla meszkańciw ne łysz Wojnyłowa, ale i okołycznoho naselenia.

Koncesji w Wojnyłowi distały sami zydy żaden Polak ani Rusyn. I tak: Distaw dribnu prodaz Moses Reiss, kotryj szcze nikoły ne zanykaw sia wyszynkom, protywno maw sklep bławatnyj i robyw hroszewi interesy, se znaczyl' buw łychwarem. (P. **Staruch**. Doskonałe!) i maje krim toho warsztat kraweckij i magazyn hotowych ubrań, odże osobystoji koncesji ne maje, szynkarstwa ne prowadyw. Koncesju distała takoz Chaja Katz, kotra jest zamożna, nikoły sia szynkom ne zanywała, jest to stara żinka, maje zamożni dity, u kotrych sydyt' i maje uderżanie. Tretyj hołownyj wyszynk distaw Jankel Geller, zawodowyj blachar.

(P. **Staruch**. Se skandal!) Maje win do teper koncesju na handel szkilnymi knyżkami i paperu, na spirytus denaturowanyj, karty do hrania ale szynku takoz szcze ne prowadyw. Dalsze distaw koncesju Markus Singer, dyrektor banku łychwarsko.

(P. **Staruch**. Doskonałe! Doskonałe!) nikoły szcze koncesju ne prowadyw. Takoz distaw koncesju Szmil Singer, włastytel realnocy; prowadyw win wże koncesju ale komisja, kotra rozslidżowała ricz na miscy, skazała szczo lokal ne nadaje sia. Djstaw koncesju Moses Singer włastytel realnocy, dyrektor banku i to koło samo-ho Kosteła i Cerkwy.

Otże towarystwo torhowelno-promysłowe, kotre prowadyt' handel miszanych towariw, maje opinju wid hromady, koncesji ne distało, a ti distały?!

To szczo do mistoczka Wojniłiw. Szczoż d'ije sia w okołycy? Ot np. w seli Tomasziwci, zamieszkałim czerez Polakiw i Rusyniw, w czysli ponad 3000, distaw

в користь мешканців так польських як руских і ніколи не було каране.

Єсть то одинокий льокаль, в котрім населене християнське може зспокоїти свої потреби підчас ярмарків і торгів. Також лікарі і адвокати, купці і всякі переїзні, приїжджаючи на терміна можуть ту вступити і перекусити.

Єсть то одинокий гостинний льокаль християнський в місточку. Зістав він одноголосно через громаду заопінований і староста сам, будучи там, оглянув льокаль і сказав, що він найвідповідніший і надане концесії обцяв.

Однак мнмо того Товариство то не дістало концесії. Чому? Того не можемо поняти, а єсть то з великою кривдою для мешканців не лиш Войнилова але і околичного населеня.

Кoncesії в Войнилові дістали самі жида а жаден Поляк ні Русин. I так, дістав дрібну продаж Мозес Рейс, котрий ще ніколи не занимав ся вишинком, противно мав sklep блаватний і робив грошеві интереси, се значить був лихварем. (П. **Старух**. Досконало!) і має крім того варстат кравецкий і магазин готових убрань, отже особистої концесії не має, шинкарства не провадив. Концесию дістала також Хая Кац, котра є зamoжна, ніколи ся вишинком не занимала, є то стара жінка, має зamoжні діти, у котрих сидить і має удержанє. Третий головний вишинк дістав Янкель Гелер, заводовий бляхар.

(П. **Старух**. Се скандаль!) Має він дотепер концесию на гандель шкільними книжками і паперу, на спіритус денатурований, карти до граня, але шинку також ще не провадив. Дальше дістав концесию Маркус Сінгер, директор банку лихварского.

(П. **Старух**. Досконале! Досконале!) ніколи ще концесию не провадив. Також дістав концесию Шміль Сінгер, властитель реальности; провадив він вже концесию, але комісія, котра розсліджувала річ на місци, сказала, що льокаль не надає ся; Дістав Концесию Мозес Сінгер, властитель реальности, директор банку і то коло самого Костела і Церкви.

Oтже Товариство торговельно-промислове, котре провадить гандель мішаних товарів, має опінію від громади, концесії не дістало а ті дістали?

То що до місточка Войнилів. Шчождє ся в околици? От пр. в селі Томашивці, замешкалім через Поляків і Русинів, в числі понад 3000, дістав концесию

koncesju dwir (P. Staruch. Szkandal!) a pomynuta zistala bilsza polowyna meszkańców, kotra bażala sobi, szczyby tu koncesju distala Kramnycia „Proświty“. W seli Perakosy opinja hromady buła za Jaciom Hrebennykom i Hryniem Baranom, dwoma hospodaramy, kotri dawaly zaporuku, szczo budut' wyszynk porjadno prowadyty. Hromada dała im najtuczszu opiniu, lokal buw dobryj, pomymo toho koncesju distaw Chaim Vogel bohattyj żyd, hospodar na 20 morgach. W Babyny serednim hromada zajawyla sia za kramnycyjeju czytalni „Proświty“, kotra odnak koncesji ne distala mymo toho szczo lokal buw dobryj.

W Babini horisznym kramnycia czytalni Kaczkowskoho mała opinju dobru, lokal najwidpowidnijszyj ale koncesyi ne distala, distaw jeju żyd Abraham Zierling.

Charakterystyczne jest udilenie koncesyi w hromadi Dowhopotiw. Staraw sia tam o koncesju Stefan Prokopiw, za kotrym zajawyla sia hromada, bo win maw najlpszyj lokal pry hołownij ulocy i dawaw zaporyku, szczo bude prowadyw jak najtuczsze.

Buła szcze druha koncesja mała, o kotru staraw sia didycz miscewyj, za kotrym sia takoz hromada zajawyla. Odnak oba wyszynky oderżaw Mozes Liebermann mymo toho szczo byw wzke kilka raziw karanyj za perestupstwo szynkarskoho prawa, to znaczyt', szczo poza hodynamy policyjno oznaczenemy hrały u neho w karty pijani ludy, i buty pryłapani czerez žandarmiw, kotri zrobily donesenie. Najtuczsze poświdczaje toje sprawozdanie žandarmeryi, kotroho widpys dołczyw ja do interpelacyi a tut maju oryginal. A Starostwo dobre znało o tim, bo tut je sygnatura jeho i mymo toho jemu nadało a chłopowy Prokopowy widmowulo, skazawszy w motywach: „Odmawia się, poniewaž Pan był karany z powodu § 411.“

Otže Prokopiw w rekursi do namisnyctwa dołczyw poświdczenie wid sudu w Wojnyłowi szczo nikoly karanyj ne buw.

Taksamo w Dołhij Wojnyłiwskij oderżała koncesju na wyszynk Sara Prinz Ludmer a ne chłop Hawryło Petrud zaopiniowanyj czerez hromadu. Tak samo w inszych hromadach. Prymirom w Moszkiwciach, hromada wyskazala sia za wyszynkom dla Iwana Stefaniuka, pozajak lokal maw dobryj i widpowidnu kwalifikacyju i wsi inszi ustiwia, ale starostwo nadało koncesju Krumholcowy, kotryj bude szynk westy 3 km. za selom w takim miscy, szczo zwernchnist' hromadska ne može tam dopylno-

двір (П. Старух. Скандал! а поминута зістала більша половина мешканців, котра бажала собі, щоби ту концесію дістала крамниця „Просьвіти“. В селі Перекоси опінія громади була за Яцьом Гребенником і Гринем Бараном, двома господарями, котрі давали запоруку, що будуть вишинк порядно провадити. Громада дала їм найлучшу опінію, льокаль був добрий, помимо того концесію дістав Хаїм Фогель, богатий жид, господар на 20 моргах. В Бабини середнім громада заявила ся за концесією читальні „Просьвіти“, котра однак концесії недістала, мимого того, що льокаль був добрий.

В Бабини горішнім крамниця читальні Качковського мала опінію доbru, льокаль найвідповідніший, але концесії не дістала, дістав єї жид Абрагам Цірлінг.

Характеристичне є уділене концесії громаді Довгопосів. Старав ся там о концесію Стефан Прокопів, за котрим заявила ся громада, бо він мав найлпшій льокаль при головній улиці і давав запоруку, що буде продавив як найлучше.

Buła ще друга концесія мала, о котру старав ся дідич місцевий, за котрим зя також громада заявила. Odnak оба вишинки одержав Мозес Ліберман мимого того, що був вже кілька разів караний за переступство шинкарського права, то значить що поза годинами поліційно означеними грали у него в карти піяні люди і були прилапані через жандармів, котрі зробили донесенє. Найлучше посьвідчає то справозданє жандармерії, котрого відпис додучив я до інтерпеляції, а тут маю оригінал. Староство добре знало о тім, бо тут є сигнатура єго і мимого того єму надало а хлопови відмвило, сказавши в мотивах: „Odmawia, się poniewaž Pan był karany z powodu §. 411.“

Otže Прокопів в рекурсі до Намісництва долучив посьвідченє від суду в Войнилові, що ніколи караний не був.

Tak samo в Долгій Войнилівській одержала концесію на вишинк Маря Принц Людмер а не хлоп Гаврило Петруд а заопініований через громаду. Tak samo в иньших громадах. Приміром в Мошківцях громада висказала ся за вишинком для Івана Стефанюка, позаяк льокаль мав добрий і відповідну кваліфікацію і всі иньщі услвія, але Староство надало концесію Крумгольцови, котрий шинк буде вести 3 км за селом в такім місци, що зверхнієтя громадска не

waty policyjnych prypysiw a i dla samych chłopiw jest nemożliwe tam chodyty za napojom, a szczo najważniejsze, szczo tam możut' złodiji zanosyty krađeni riczy i sprodawaty. Otże hromada wydała swoju opinju za Stefaniukom i prosyła Starostwo, szczo-by toj czołowik prowadwy koncesju a ne Krumholz, kotryj sia doteper szynkarstwom ne zanykaw.

Te same stało sia z udińenim koncesyi w Dołżci i Dubowycy, tam ne di-stały zaopinjowani ludy czerěz hromadu.

W hromadi Siwka wojnyliwska je towarystwo promysłowo-torhowlanne „Pomicz“, kotre utrzymuje kramnicyu i maje widpowidnyj lokal; se towarystwo starało sia o koncesju na wyszynk, ale jeji ne di-stało, chocz mało opinju hromady łysze distaw łychwar miscewyj. Tak samo buło w hromad'i Niegowyci: pomymo toho szczo tam lokal je złyj, szczo trunky buły łychi, i szczo korczmar buw karanyj, distaw koncesju doteperisznij szynkar, a ne zaopinjowanyj czerěz hromadu Teodor Pobe-reżnyk.

W Bereżnicy szlachockij je towarystwo hospodarsko promysłowe, kotre koncesyi riwnoż ne distało, pomymo szczo mało najłipszu opinju wid hromady i maje łuczszij lokal. W Uhrynowi Starim distaw koncesju Abraham Finkel na wyszynk proty woli hromady. W Chotyny nadano koncesju żydowy Grinbergowy w miscy widdalenim o 4 km. wid hromady. W tim szynku widbuwałyś duże czasto bijky, raz nawit' buw tam słuczaj zabijstwa i dla toho hromada wyskazala sia protyw udińeniu koncesyi, bo ne bude mogła wykonuwaty dozoru policyjnoho, ale se ne zistało uzhladnene.

Charakterystyczno je, szczo Icek Spatz distaw koncesju na wyszynk pomymo woi hromady i totu koncesju doruczono jemu z pomynenim hromady, aby ne mogła wnesty rekursu.

W hromadi Wistowa ne podaw sia żadyn chrystjanyn, łysz żydy. Tam wid 20 kilka lit prowadwy szynk w dobrim lokalu i ku zadowolenia sęła Mozes Dawyd Holder, ale win koncesyi ne distaw, a distaw Menasche Rotenstrauch, kotryj zanykuje sia rybołostwom, dostawłaniem szutru handłem derewa, ne maje osobystoi koncesyi, dosy szynkarstwom ne zanykaw sia. W hromadi Mysliw widmowłeno koncesyi Mychasewy Melnyk pomymo opiniji hromady. W hromadi Perewożec widmowłeno koncesyi Onufrowy Wintonowycz,

може там допильнувати поліційних приписів а і для самих хлопів єсть неможливе там ходити за напоєм, а що найважнійше, що там можуть злодії заносити крадені річі і спродавати. Отже громада видала свою опінію за Стефаниуком і просила Староство, щоби той чоловік провадив концесію а не Крумгольц, котрий ся дотепер шинкарством не занимав.

Te same стало ся з уділенем конcesий в Дољці і Дубовици, там не дістали заопініювані люди через громаду.

В громаді Сівка войналівска є Товариство промислово-торговельне „Поміч“, котре утримує крамницю і має відповідной льокаль; се Товариство старало ся о концесію на вишинк, але єї не дістало хоч мало опінію громади, лише дістав лихвар місцевий. Так само було в громаді Неговиці, помимо того, що там льокаль є злий, що трунки булі ліхі і що корчмар був караний, дистар концесію дотеперішній шинкар, а не заопініюваний через громаду Федор Побрежник.

В Бережниці шляхоцкій є Товариство господирско-промислове, котре конcesий рівнож не дістало, помимо що, мало найліпшу опінію від громади і має лучший льокаль. В Угринові старім дістав концесію Абрагам фінкель на вишинк проти волі громади. В Хотини надано концесію жидови Грінбергови в місци, віддаленім о 4 км від громади. В тім шинку відбувались дуже часто бійки, раз навіть був там случай забійства і для того громада висказала ся против уділеню конcesий, бо не буде могла виконувати дозору поліційного, але се не зістало узгляднене.

Характеристичне є, що Іcek Шпац дістав концесію на вишинк помимо волі громад і тому концесію доручено єму з поминенем громади, аби не могла внесті рекурсу.

В громаді Вістова не подав ся жаден христіянин, лиш жиди. Там від 20 кілька літ провадив шинк в добрім льокалю і ку задоволеню села Мозес Давид Гольдер, але він конcesий не дістав, а дістав Менаше Ротеистраух, котрий занымає ся риболоством, доставлянем шутру і гандлем дерева, не має особистої конcesий, доси шинкарством не занимав ся. В громаді Мислів відмовлено конcesий Михасеви Мельник помимо опініі громади. В громаді Перевозець відмовлено конcesий Онуфрови Вінтонович,

mał jak najłipszi kwalifikacyi, zistaw zaopiniowany czerez hromadu prowadyt imeno kasu rajfajsenowsku, maje dobryj lokal i je zowsim sposibnyj do prowadzenia takoji riczy, a natomist distaw koncesyju Treiftler, kotryj maje lokal poza sefom, tak szczo dozir policyjnyj ne moze buty wykonuwanyj.

W motywach widmowlenia dla Onofra Wintonowycza skazano, szczo pan Onofer Wintonowycz meszkaje w zaułku ne pry dorozy — szczo jest neprawda — bo meszkaje pry hołownij ulcy w seredyni sęła.

W Riwnij distaw koncesyju proty woli hromady Jakow Eber, kotryj nikoly szynkarstwom ne zajmaw sia a natomist Babcia z Widmaniw Rubin stara szynkarka, zaopiniowana ne distala.

B hromadi Kropywnyk hromada wyskazala sia, szczo by nadały wyszynk kramnicy czytalni im. Kaczkowskoho, kotra maje najłuczszyj lokal. Odnakże Starostwo widmowulo a nadało koncesyju jakomuś Nachtmannow, kotryj zowsim w seli ne meszkaje a hromada ne buła nawit' pytana o opinju dla Nachtmanna.

(P. T. Staruch. To wże neczuwane!)

Hromada Nowyj Kałusz zamieszкана czerez samych Nimciw i hranyczyt z hromadoju Bania. Tam zajizdzae szczo denno 40 kilka fir z dalszych okołyc po sil na Baniu i tam ostateczno treba odnoho abo i bilsze wyszynkiw. Hromada o to starała sia, odnakowoż starostwo widmowulo jeji i nadało koncesyju na misce widdalene o 5 km. wid Kałusza Staroho.

W hromadi Stańkowa Tużyłiw riwnoż c. k. Starostwo nadało proty woli hromady. W hromadi Botomiw nadało c. k. Starostwo proty woli hromady Kuni Tochmann, a ne Kuni Szindler kotryj buw doty szynkarem i buw jako odynokij zaopiniowany czerez hromadu. W hromadi Petranka widmowleno koncesyji Berlowy Liebermann, toj wid 20 lit koncesyju wykonuwaw i maw opinju hromady a nadano proty woli hromady druhomu żydowy.

Misto Kałusz distalo bilsze wyszynkiw, jakby to z czysła ludnosti wypadalo, pryczim ne uzhladneno tych, kotri do teper z toho żyły. I tak ne udiłeno koncesyi Schulimowi Herszowy Mallerowi, kotryj wid 45 lit prowadyw wyszynk i maw widpodnyj lokal pry torhowycii widmowulo Starostwo koncesyju, „ponieważ miejscowe stosunki tego nie wymagaja.“

(P. T. Staruch bo za mało daw!)

To samo stalo sia z Herzlem Braitbart, kotryj wid 12 lit zanykaw sia wy-

mał jak najłipszi kwalifikacyi zistaw zaopiniowany czerez hromadu, prowadyt imeno kasu rajfajseniwsku, maje dobryj lokoal e zowsim sposibnyj do prowadzenia takoji riczy a natomist distaw koncesyju Traiftler, kotryj maje lokoal poza sefom, tak szczo dozir polcijiennyj ne moze buty wykonuwanyj.

W motywach widmowlenia dla Onofra Wintonowycza skazano, szczo Onofer Wintonowycz meszkaje w zaułku ne pry dorozy — szczo estь neprawda — bo meszkaje pry hołownij ulhcy w seredyni sęła.

W Riwnij distaw koncесию proty woli hromady Jakow Eber, kotryj nikoly шинкарством ne zajmaw ся, a natomist Babcia z Widmaniw Rubin stara шинкарка, заопініована, не дістала.

B hromadi Kropywnyk hromada висказала ся, шчо би надати вишинк читальні ім. Качковського, котра має найлучший лokoаль. Odnakże Starostwo відмовило a надало концесию якомусь Нахтманови, котрий зовсім в селі не мешкає, a громада не була навіть питана o опінію для Нахтмана.

(П. Т. Старух. То вже нечуване!)

Громада Новий Калуш замешкана є через самих Німців і граничить з громадою Баня. Там заїжджає щоденно 40 кілька фір з дальших околиць по сіль на Баню, і там остаточно треба одного або більше вишинків. Громада o то старала ся, однак Starostwo відмовило єї і надало концесию на місце віддалене o 5 км. від Калуша Старого.

B hromadi Stańkowa Tужилів рiвнож цк. Starostwo надало жидам проти волі громади. B hromadi Ботомів надало цк. Starostwo проти волі громади Куні Тохманн, а не Куні Шіндлер, котрий був доси шинкарем і був яко одинокий заопінований чевез громаду. B hromadi Петранка відмовлено концесії Берльови Либерманн, той від 20 літ концесию виконував і мав опінію громади а надано проти волі громади другому жидови.

Misto Калуш дістало більше вишинків, якби то з числа людности випадало, причім не узгляднено тих, котрі дотепер з того жили і так не уділено концесії Шулимови Гершови Малерови, котрий від 45 літ продавав вишинк і мав відповідний лokoаль при торговици, відмовило Starostwo концесию, „ponieważ miejscowe stosunki tego nie wymagaja.“

(П. Т. Старух бо за мало дав!)

To samo stalo ся z Гершом Брайт-барт, котрий від 12 літ занимав ся ви-

szynkom, natomiast distaw Szymon Adler, zamożny, kotryj sia niokoły wyszynkom ne zanykaw. Taksamo ne distała Perla Schafer, kotra wid dawna tym sia trudnyła i ma je 6 dityj do wyżywienia ale distaw Jenkel Wieder pysar adwokackyj.

(P. T. Staruch, To skandal!)

Joslowy Habetowi widmowłeno i pomimo szczo ma je lokal dobryj, zaopiniowanyj czerez hromadu i prowadyw wyszynk wid 30 lit a w motywach skazano: „odmawia się ponieważ żona pańska była w dochodzeniach karno-sadowych z powodu lekkomyślnej krydy“. Sej Haber dołuczycy poświadczene sudowe, szczo jeho żinka niokoły nemała nijakich dochodzeń, ale se ne zistało uzhladnene.

Ne udiłeno koncesyji Jakowowy Lasser Glasmanowy 75 litnomu starcewy kotryj wid dytyństwa zanykaw sia szynkarstwom a udiłeno szynkarsku koncesyju Jakowowy Rosenman ne zamieszkałomu w Kafuszy. Natomiast otrymaw koncesyju p. Aba Mühlstein, włastytel browaru, kamienyci, milionowyj pan, — a widobrano koncesyju Heni Binstok, kotra tam była wże 20 lit. — Tak samo nadano koncesyju nijakomu Epsteinowy, kotryj jest urjadnykom u toho Mühlsteina.

Otże ja nawiw kilka słuczajiw, kotri mohut' Wys. Pałatu zainteresowaty — a sut, dokazom, szczo stała sia krywda, szczo widmowłeno towarystwom promysłowym, kramnyciam, kotri majut i lokali widpowidni i wsiaki wymohy. Ale im czerez starostwo widmowłeno.

(P. T. Staruch. Pan starosta Wajdowskyj!)

Sprawa je nahta, dotykajucz a ekonomicznych i kulturnych interesiw ludnosti, je zdaje meni sia požadane, szczo by Wys. Sojm uchwaływ nahlišt' wnesenia w tim napriami, szczo by prawytelstwo, rozważywszy tiji wsi momenti i uradowiji dokumenty, kotri zistały dołuczeni diłało w tim napriami. szczo by wyszła korzyšt, dla ludnosti i aby ne szyryła sio demoralizacya. (Brawa).

Marszałek. Z kolei ma głos p. Stojowski. (Głosy. Nie ma go w sali.)

Ma szątek. p. Skwarko ma głos.

P. Skwarko. Wysokij Sojme!

Żakon o promyšliszynkarskim pidnosyt' wyrazno a timsamym zasadnyczo respektuje opinju zakonnych reprezentacyj hromadskych w sprawie nadawania koncesyj szynkarskych. Zarazom zakon pidnosyt szczo pry ud'iluwanii koncesyj szynkarskych ma je sia zważyty na se, czy lokal je widpownyj, czy petent ne buw karanyj i czy ma je

шинком, натомість дістав Шимон Адлер, чоловік заможний, котрий ся ніколи вишинком не заныkaw. Так само не дістала Перля Шафер, котра від давна тим ся труднила і має 6 дітий до виживленя, але дістав Янкель Відер, писар адвокаций.

(П. Т. Старух. То скандал!)

„ословіи Габерови відмовлено, помимо що має льокаль добрий, заопініований чезер громаду і провадив вишинк понад 30 літ, а в мотивах сказано: „одмawia się, ponieważ żona pańska była w dochodzeniach karno-sadowych z powodu lekkomyślnej krydy“. Сей Габер долучив посьвідчене судове, що его жінка ніколи не мала ніяких доходжень, але се не зістало узгляднене.

Не уділено концесії Яковови Лязер Глязманови, 75 літному старцеві, котрий від дитиньства заныkaw ся шинкарством, а уділено шинкарську концесію Яковови Розенман, не замешкалому в Калуши. Натомість отримав концесію п. Аба Мільштайн, властитель browaru, каменіці, міліоновий пан, а відобрано концесію Гені Біншток, котра там була вже 20 літ. Так само надано концесію ніякому Епштейнови, котрий є урядником у того Мільштейна.

Отже я навів кілька случайв, котрі можуть Вис. Палату заінтересувати, а зуть доказом, що стала ся кривда, що відмовлено товариствам промисловим, крамницям, котрі мають і льокалі відповідні і всякі вимоги. Асе їм чезер Староство відмовлено.

(П. Т. Старух Пан староста Вайдowski.)

Справа є нагла. дотикаюча економічних і культурних інтересів людности, є здає мені ся požadane, щоби Вис. Сойм ухвалив наглість wнесєня в тім напрямі, щоби правительство, розваживши ті всі моменты і урядові документи, котрі зістали долучені, ділало в тім напрямі, щоби вийшла користь для людности і аби не ширила сь деморалізация. (Брава).

owski.

Високий Сојме!

Закон о промислі шинкарским підносить виразно, а тим самим засадничо respektuje opinію zakonnych reprezentacij громадских в справі надаваня концесий шинкарских. Заразом закон підносить, що при уділюваню концесий шинкарских має ся зважати на се, чи льокаль є відповідний, чи петент не був караний і чи

widpowidnu moralnu kwalifikacyju. To suť obstawyny, wid kotrych zakon robyt zawysymym nadanie koncesji. Tymczasom włast pry udiłowaniu koncesyj szynkarskich postupaje protywno i ne uzhladniaje motywiw i intencyj zakona.

Na dokaz, szczo starostwa pry udiłowaniu koncesyj powodujut sia zowsim inшымы motywamy, jak pryporuczaє zakon pozwolu sobi nawesty kilka faktiw.

I tak starosta w Mostyskach nadaw koncesju w Sułkowszczyńi Abi Feuchtbaumowy mimo toho, szczo uchwała i opinja rady hromadskoj w Sułkowszczyńi buły protywni udiłeniu jemu koncesji — a to tomu, szczo toj pan weduczы dosy promysl szynkarskyj pry stacji zeliznyczyj w Mostyskach demoralizuwaw ludnist, iduczы czy to na torh, czy majuczы dalsze podorożuwaty żeliznyceju.

Krim toho, wykazujut akta sudu w Mostyskach Cz. U 1478/4 i U 1735/5, szczo buw win karanyj za perestupy §§ 14 i 15 zakona, normujuczoho oborot żywnosteju, a to w roci 1904 odnodnewym aresztom, zminenym na hrywnu, a w roci 1905 na karu aresztu dwoch dnej.

Win karu widbuw, a mimo toho starostwo dało jemu koncesju a ne dało inшыому petentowy, kotryj maw i widpowidnyj lokal i widpowidnijszu kwalifikacyju moralnu. A zaznaczaju, szczo i petent toj Polak i Rada hromadska w Sułkowszczyńi polska.

Pidnoszu tuju obstawynu na dokaz, szczo jestы może ludowciam w zachidnij Hałyczyni ich prośby o koncesji po czasty uzhladneno, to w schidnij Hałyczyni kwestja uzhladnienia ich podañ łuczыt sia z ubocznyмы cilamy.

A dalszyj dokaz: Stefan Sydorko zi Starjawy w mostyskim powiti predložyw wsi dokumenty potribni i uchwału Rady hromadskoj, kotra zajawyla sia za udiłeniem jemu koncesji, bo win мае i lokal widpowidnyj i widpowidnu kwalifikacyju do wedenia promysłu.

A mimo toho koncesja zistala udiłena Joškowy Chanalesowy, chotiaj Rada hromadska zajawyla sia protywno tomu, bo win buw kilkakrotno karanyj za riżni prowyny z zakona promysłowoho, a dalsze мае lokal ne widpowidnyj, ne krytyj ohnetrewałым dachom i tak łychyj, szczo doszcz distaje sia do lokalu, a teperisznыj włastytel Pawlikowskyj skazaw, szczo obsolutno ne bude restaurowaty, chotiajby korczma mała zawalyty sia.

Krim seho lokal Chanalesa stoit zaraz

має відповідну моральну кваліфікацію. То суть обставини: від котрих закон робить зависимим наданє концесії. Тимчасом власть при уділюваню концесій шинкарских поступає противно і не узглядняє мотивів і інтенцій закону.

На доказ, що староства при уділюваню концесій поводують ся зовсім иншими мотивами, як припоручає закон, позволю собі навести кілька фактів.

І так староста в Мостисках надав концесію в Сулковщині Абі Файхтбаумови мимо того, що ухвала і опінія ради громадскої в Сулковщині були противні уділеню єму концесії, а то тому, що той пан ведучи доси промисл шинкарский при стації залізничій в Мостисках деморалізував людність, йдучу чи то на торг, чи маючи дальше подорожувати залізницею.

Крім того виказують акта суду в Мостисках Ч. U 1478/4 і U 1735/5, що був він караний за переступи §§ 14 і 15 закона, нормуючого оборот живностию, а то в році 1904 одnodневим арештом, зміненим на гривну, а в році 1905 на кару арешту двох днєй.

Він кару відбув, а mimo того староство дало єму концесію, а не дало иншыому петентови, котрий мав і відповідний льокаль і відповідніjšу кваліфікацію. А зазначую, що і петент той Polak і рада громадска в Сулковщині польска.

Підношу ту обставину на доказ, що если може людовцям в західній Галичині їх просьби о концесії по части узгляднено, то в східній Галичині kwestия узгляднення їх подань лучить ся з убочними цілями.

А дальший доказ: Стефан Сидорко зі Старяви в мостискім повіті предложив всі документи потрібні і ухвалу ради громадскої, котра заявила ся за уділенем єму концесії, бо він має і льокаль відповідний і відповідну кваліфікацію до веденя промислу.

А mimo того концесія зистала уділена Йоськови Ханалєсови, хотяй рада громадска заявила ся против тому, бо він був кількакратно караний за ріжні провини з закона промислового, а дальше має льокаль не відповідний, не критий огнетревалим дахом і так лихий, що дощ дістає ся до льокалю, а теперішній властитель Павліковський сказав, що абсолютно не буде реставрувати, хотяйби коршма мала завалити ся.

Крім сего льокаль Ханалєса стоїть

pry cerkwi i szkoli. Z lokalu toho wychodiat' pyjaky pidczas bohosluženia abo nauky w szkoli, demoralizujut mołodiž szkilnu i w zahali szyrjat demoralizaciju. Mymo toho wseho starostwo dało koncesju Chanalesowy, a ne Sydorkowy, kotryj maw wsi kwalifikacji i usłowyny do uzyskania koncesji.

Dalsze w Zawadi, powita mostyskoho starostwo dało koncesju Dawydowy Szyfmanowy, chotiaj i win buw karanyj za prowyny, za newidpowidne wedenie promysłu i chotiaj Rada hromadska swojeju uchwałoju riszuczo sprotywyla sia udiŕeniu jemu koncesji.

Za te ne dało starostwo koncesji Sywakowy, kotryj wykazaw, szczo maje najwidpowidnijszyj lokal i nawit delegat starostwa skonstatuwaw i orik, szczo jeho lokal je najwidpowidnijszyj i szczo win maje wsi kwalifikacji do uzyskania koncesji.

Zowsim tak samo stało sia i w innych hromadach powita mostyskoho np. w Laszkach hostencewych, a takož i w inszych powitach, np. ne udiŕeno koncesji Iwanowy Zinko, włastytełewy torhowli miszanych towariw w Dobrohostowi, a udiŕeno toji koncesji szynkarewy, kotryj ne maw widpowidnych usłowyn.

Z tych faktiw baczymo, szczo starostwa pry udiłaniu koncesji zowsim ignorujut intencju zakona i opinji Rad hromadskych i wsi obstawyny wid kotrych udiŕenie koncesji szynkarskich zakon robyt zawysymym.

Sprawa otže je wažna i naħła, bo rozchodyt sia o prywernenie syły zasadam i intencjam zakona. Naħlišt toho wnesenia łeżył w interesi powahy własty, bo czerez taki fakty i takyj sposib udiłania koncesyj pidrywaje sia zasady i intencju zakona, i pidrywaje sia powahu włastyj.

Nasełenie je zmuszene pidozriwaty, szczo pry udiłaniu koncesyj ne widhrywaje nijakoji roli zakon, ale zowsim uboczni motywy i ciły. I rozumije sia, szczo dowirje nasełenia do bezstoronnosty i spraweđlywosty włastyj zowsim nykne.

Naħlišt łeżył w interesi powahy zakonnych reprezentacij hromad, bo koły ignoruje sia opinii rad hromadskych, to na szczo zakona, na szczo reprezentacij hromad? Jak ony wyhladajut suprotyw perszoho lipszoho łychwara, wysyskuwacza i rozpojuwacza naroda, koły jeho wpływ riszaje a ne opinja rady hromadskoj.

Dalsze naħloju je sprawoju tomu, szczoby unemožlywyty korupciju i samowolu pry udiłaniu koncesyj.

зараз при церкві і школі. З льокалю того виходять пияки підчас богослуженя або науки в школі, деморалізують молодіж шкільну і в загалі ширять деморалізацію. Мимо того всего староство дало концесію Ханалесови а не Сидоркови, котрий мав всі кваліфікації і умовини до узыксяня концесії.

Дальше в Заваді, повіта мостиского староство дало концесію Давидови Шифманови, хотяй і він був караний за провини за невідповідне веденє промислу і хотяй рада громадска своєю ухвалою рішучо спротивила ся уділеню єму концесії.

За те не дало староство концесії Сивакови, котрий виказав, що має найвідповідийший льокаль і навіть делегат староства сконстатував і орік, що єго льокаль є найвідповіднійший і що він має всі кваліфікації до узыксяня концесії.

Зовсім так само стало ся і в иньших громадах повіта мостиского, н. пр. в Ляшках гостинцевих, а також і в иньших повітах н. пр. не уділено концесії Іванови Зінко, властителєви торговлі мішаних товарів в Доброгостові, а уділено тої концесії шинкареви, котрий не мав відповідних умовин.

З тих фактів бачимо, що староства при уділяню концесій зовсім ігнорують інтенції закона і опинії рад гродадских і всі обставини, від котрих уділення концесії шинкарских закон робить зависимим.

Справа отже є важна і нагла, бо розходить ся о приверненє сили засадам і інтенциям закона. Нагліст того внесєня лежить в інтересі поваги власти, бо через такі факти і такий спосіб уділяня концесій підриває ся засади і інтенцію закона і підриває ся повагу властей.

Населєне є змушенє підозрївати, що при уділяню концесій не відгріває ніякої ролі закон, але зовсім убочні мотиви і ціли. І розуміє ся, що довіре населєня до безсторонности і справеđливости властей зовсім никне.

Наглість лежить в інтересі поваги законних репрезентаций громад, бо коли ігнорує ся опинії рад громадских, то на що закона, на що репрезентаций громад? Як они виглядають супротив першого ліпшого лихварара, визискувача і розпоювача народа, коли єго вплив рішає а не опинія ради громадської.

Дальше наглою є спрауа тому, що би унеможливити корупцію і самоволю при уділяню концесій.

Ja chociaż mawbym dejaki fakty szczo do korupcyji, odnak dowaz szczo do korupcyji je trudnyj; ale musymo czystyly sia z tym, szczo suspilništ musyt pidozriwaty, szczo tu widhrywaje korupcja. Treba otže uchwałyty nahlišt toho wnesenia i dalsze sprawu widpowidno traktuwały, szczo aby pidozrinie suspilnosity szczo do korupcyji i samowoli włastyj administracyjnych usunuty.

Nahlišt wnesenia i sama sprawa je wazna w interesi suspilnosity i dotyczných hromad. Jak se wyhladaje, koły reprezentacja hromady u formi uchwały wystawluje opinju ciłoji hromady, szczo bazaje nadania koncesji oznaczenij osobi, a tymczasom tuju koncesju daje sia zowsim jinszij odyncy, kotra je izolowana zowsim w hromadi. Bazanie hromady leżyt w interesi ciłoji suspilnosity toji hromady, a tymczasom toho bazania ne uzhladniaje sia.

Dalsze sprawa je duże nahła i tomu, szczo aby czerez widpowidne wczasne unormowanie toji sprawu na buduczništ, se je pry udilaniu nowych koncesyj i pry połahodżuwaniu rekursiw spownyty nadiji suspilnosity.

Proszu paniw! Suspilništ mała nadiju, szczo po zneseniu prawa propinacji precin raz ustane demoralizacyja, rorpojuwanie i nyszczenie suspilnosity i szczo może suspilništ uzyskaje widpowidnyj wpływ na normowanie spraw propinacyjnych. Tymczasom nadija suspilnosity ma je buty zawedena, bo koncesji udilaje sia tym samym indywiduam, kotri dosy w sposib bezhladnyj i protywnyj wsiakim zhladom moralnosity wyzyskujut suspilništ.

Dalsze nahlišt sprawu i wnesenia leżyt w interesi samoji derżawy, bo koły koncesji udilaje sia indywiduam zdemoralityzowanym, to ony umijut i budut tak postupati, szczo aby pry fasyjach i opłat'i podatkiw derżawu wyzyskuwały.

Natomist kołyby koncesji oderżału ludy cześni i moralni, to ony ne ważyłyby sia fałszywo fasyj ziznawaty, czy w jakyj nebud' inšzyj sposib zatajuwały dochody z szynkiw.

Dalsze nahlišt i wazništ sprawu leżyt w interesi ciłoji suspilnosity szczo i z inšzych zhladiw. My tu duże czasto czujemo kłyczi, wnesenia i starania w naprjami pidnesenia promysłu krajewoho. Tymczasom se tiażko zrobyty. Znajemo szczo proświta w kraju stojit na duże nyżkij stepeny, szkil promyslowych ne majemo, a pry danych widnosynach w kraju i naszych sełach my

Я хотяй мавбим деякі факти що до корупції, однак доказ що до корупції є трудний, але мусимо числити ся з тим, що суспільність мусить підозрівати, що ту відгриває ролю корупция. Треба отже ухвалити наглість того внесеня і дальше справу відповідно трактувати, щоби підозрине суспільности що до корупції і самоволі властей адміністраційних усунути.

Наглість внесеня і сама sprawa є важна в інтересі суспільности і дотичних громад. Як се виглядає, коли репрезентация громади у формі ухвали виготовлює опінію цілої громади, що бажає надання конcesий означеній особі, а тимчасом тую конcesию дає ся зовсім иншій одиниці, котра є зовсім ізольована в громаді. Бажанє громади лежить в інтересі цілої суспільности тої громади, а тимчасом того бажаня не узгладняє ся.

Дальше sprawa є дуже нагла і тому, щоби через відвідне вчасне унормованє тої справи на будучність, се є при уділяню нових конcesий і при полагджуваню рекурсів сповнити надії суспільности.

Прошу панів! Суспільність мала надію, що по знесеню права пропінаций прецінь раз устане деморалізация, розпоюване і нищенє суспільности і що може суспільність узискає відвідний вплив на нормованє справ пропінацийних. Тим часом надія суспільности має бути заведена, бо конcesий уділяє ся тим самим индивідуам, котрі доси в спосіб безглядний і противний всяким зглядам моральности визискують суспільність.

Дальше наглість справи і внесеня лежить в інтересі самої держави, бо коли конcesий уділяє ся индивідуам здеморалізованим, то они уміють і будуть так поступати, щоби при фасиях і оплаті податків державу визискувати.

Натомість колиби конcesий одержали люди чесні і моральні, то они не важили бы ся фалшиво фасий зизнавати, чи в якийебудь ннший спосіб затаювати доходи з шинків.

Дальше наглість і важність справи лежить в інтересі цілої суспільности ще і з иншых зглядів. Ми ту дуже часто чуємо кличі, внесеня і стараня в напрямі піднесеня промислу краєвого. Тимчасом се тьжко зробити. Знаємо, що просьвіта в краю стоїть на дуже низкій степени, szkil промислових не маємо, а при даних відносинах в краю і наших селах ми

powinni przedowsim dbaty o praktycznu szkołu.

Proszu sobi przedstawyty, jakoju szkołu je n. pr. instytucja kredytowa na prowincji, w hromadi, de ludy uczat sia poczutja obowiazku i solidnocy w spowniuwaniu obowiazkiw, bo musiat dokladno knyzkuwaty dochody i rozchody, uczat' sia konjunktur w sprawaah finansowych i ekonomicznych.

Czerez taki instytucji kredytowi ludy wyszkolujut sia do inszoho promysłu, jak torhowelnoho i t. d. i do bilsze ryzykownych interesiw.

I jak ti instytucji kredytowi sut dla naszoji suspilnocy szkołu elementarnou do nauki poczutja obowiazkiw solidnocy, tak praktyka w wedeniu wyszynkiw moze buty szkołu elementarnou szczo do nauki promysłu.

Jeslyby n. pr. selany prowadzaly szynky, to uczylyby sia dokladnocy, uczylyby sia rachuwaty i czystyly sia zi wsim, uczylyby sia towar sprowadzuwaty i prodawaty, hrozni inkasowaty, westy swij budzet i w zahali malyby zawse uwahu zwernenu na ciłu konjunktur w tych sprawaah a perejszowszy czerez taku szkołu mohlyby sia opisla zabraty i do wedenia promysłu inszych rodiw. Otze w interesi ciłoji suspilnocy lezyt, szczo do toho promysłu zaprawyty jak najszyrszi kruhy suspilnocy selańskoj.

Nahe i wazne je wnesenie szcze i tomu, szczo ne dopustyty do rozbudzenia oburenia w ciłij naszij suspilnocy za nemoralnyj i nezakonnij sposib udiluwania koncesyj szynkarskich i w zahali za sposib traktowania zakona pro toj promysłu i szczo by ne zmuszuwaty nas do drastyczniszhoho reagowania na doshoczasnu praktyku.

Jak ja wze skazaw, ciła suspilnist prywzawala welyki nadiji do sprawy zniesenia prawa propinacii. Natomist teper tak wede sia sprawy koncesyi, szczo ti nadiji malyby suspilnist zawest i szczo oburenienie musilyby suspilnist opanuwały.

Dlatoho, proszu paniw, postawyw ja wnesenie swoje jak nahe i dumaju, szczo z tych wsich pryczyn, jaki ja nawiw i z inszych waznych, jakych je duze bohato, Wys. Sojm zwolyt wneseniu momu przyznaty nahlist.

P. T. Staruch. Prosu o hołos.

Marszałek. Głos ma p. T. Staruch.

P. T. Staruch. Wysokij Sojme!

Ja przyznaju sia otwerto, szczo zaburajuczny hołos, szczo poperty nahlist wneskiw naszych towarzysziw klubowych pry

powinni przedowsim dbaty o praktycznu szkołu.

Proszu sobi przedstawiti, jakoju szkołou є n. pr. instytucja kredytowa na prowincii, w gwomad, de ludy uczat' sia poczutja obowiazku i solidnocy w spowniuwaniu obowiazkiw, bo musiat dokladno knyzkuwaty dochody i rozchody, uczat' sia konjunktur w sprawaah finansowych i ekonomicznych.

Czerez takie instytucii kredytowi ludy wyszkolujut' sia do inshoho promysłu, jak torhowelnoho i t. d. i do bilsze ryzykownych interesiw.

I jak ti instytucii kredytowi sut dla naszoji suspilnocy szkołou elementarnou do nauki poczutja obowiazkiw, solidnocy, tak praktyka w wedeniu wyszynkiw moze buty szkołou elementarnou szczo do nauki promysłu.

Eslybi pr. selany prowadzali szynki, to wchilibi sia dokladnocy, wchilibi sia rachuwaty i chislyty sia zi wsim wchilibi sia towar sprowadzuwaty i sprowadzawaty, groshi inkasuwaty, westy swij budzet i w zahali malybi zawse uwahu zwernenu na ciłu konjunktur w tych sprawaah, a perejszowshi czerez taku szkołu mohlybi sia opisla zabraty i do wedenia promysłu inshych rodiw. Otze w interesi ciłoji suspilnocy lezyt, szczo do toho promysłu zaprawyty jak najshirshi kruhy suspilnocy selańskoj.

Nahe i wazne є wnesenie szcze i tomu, szczo nedopustiti do rozbudzenia oburenia w ciłij naszij suspilnocy za nemoralnyj i nezakonnij sposib udiluwania koncesyj szynkarskich i w zahali za sposib traktowania zakona pro toj promysłu i szczo by ne zmuszuwaty nas do drastyczniszhoho reagowania na doshoczasnu praktyku.

Jak ja wze skazaw, ciła suspilnist prywzawala welyki nadii do sprawy zniesenia prawa propinacii. Natomist teper tak wede sia sprawy koncesyj, szczo ti nadii malybi suspilnist zawesti i szczo oburenienie musilyby suspilnist opanuwały.

Dlatoho, proszu paniw, postawyw ja wnesenie swoje nahe i dumaju, szczo z tych wsich pryczyn, jaki ja nawiw i z inshych waznych, jakych є duze bohato, Wys. Sojm zwolyt wneseniu momu przyznaty nahlist.

Proszu o hołos.

Wysokij sojme!

Ja przyznaju sia otwerto, szczo zaburajuczny hołos, szczo poperty nahlist wneskiw naszych towarzysziw klubowych pry ta-

takij sprawie, de rozchodyt sia o brahu, kotru Wy sotky lit pałyły, szczoby nas na piw zatrojuwały, muszu przyznać, szczo sia sprawa je dla mene duże ne sympatyczna. Wona tut w waszim Sojmi polskym zawse towcze sia jak Marok po pekli.

My chłopy spodowały sia, szczo koły raz se prawo propinacyji bude znesene i koły wże ti wyszynky majuć sia perewesty na pidstawy zakona promysłowoho, precień bude pryminena jakaś zakonna postanowa w tij ciły, szczoby powzderżaty siu demoralizacyju, t. j. pyjaństwo miż narodom.

Zdawalo sia, szczo dijsno i wsi własny pry rozdawanju koncecyj szynkarskich buduć mały na oku łysz siu odnu cil, szczoby koncecyjamy obd'iluwały ti lude, kotri zasłuhujut' dijsno na powne dowirje a w perszij miri, jak zakon toj promysłowyj każe — szczo opiniji hromad buduć uzhladniuwanu.

Tymczasom fakta, kotri nawiw nasz towarysz dr. Kuroweć łysz z odnoho powita kałuskoho tych 30 zwyż faktiw tak skandalnych i tak horendalnych, wże wystarczaje, szczo by oświtłyty tut naszu administracyju w tim naszym nieszczaslywym kraju.

Starosta Wajdowskyj w kałuskim powiti je wże tut traktowanyj wid czasu jak my tut zasidajem i kołyby riszajuczci czynnyky otże JE. p. namiśnyk Bobrzyńskyj, koły my wże persoho roku zwernuły jemu uwahu na toho starostu, buw zarjadyw ślidsztwo i usunuw z toho posterunku, to ne małybyście toho skandalu, toji czornoji plamy, jaku musyłyście nyini z opuszczonymy hołowamy wysłuchaty.

Ale ne łysz w tim powiti kałuskim tak sia dije, my majemo ilustracyju toho majze zi wsich powitiw.

Chyba jeszcze ne ma ich z powita moho bereżańskoho, de starosta jak meni sia zdaje z umysłu wstrymaw rozdawanie koncecyji szynkarskich aż do czasu po skińczeniu sesyji sojmowej, szczo by ne mohła wypasty tut na neho krytyka, na jaku zasłuhuje.

Ale z tych wsich powitiw schidnoji Hałyczyny, de koncecyji ti rozdano i de rezultaty je zwistni, tam priamo ne myślymi riczy dijały sia.

Ja wże tamtoho roku, zabyrajuczcy hołos pry tij sprawie, zwernuw uwahu Wys. Sojmu, szczo może pry nijakij ynyszij sprawie ne dijało sia tilky nadużyć' i tilky szachrajstw w kraju, jak sia bude dijało pry rozdawanju koncecyji szynkarskich.

кій справі, де розходить ся о брагу, котру ви сотки літ палили, шоби нас на пів затрюювати, мушу признати, що ся справа є для нас дуже несимпатична. Она тут в вашім Соїмі польським завсе товче ся як Марок по пеклі.

Ми хлопи сподівали ся, що коли раз се право пропінациї буде знесене і коли вже ті вишинки маюць ся перевести на підставі закону промислового, прецінь буде примінеиа якась законна постанова в тій цілі, шоби повздержати сю деморалізацію с. є. пиянство між народом.

Здавало ся, що дійсно і всі власти при раздаваню концесій шинкарських будуть мали на оку лиш сю одну ціль, шоби концесиями обділювати ті люди, котрі заслужують дійсно на повне довіре а в першій мрі, як закон той промисловий каже, що опінії громад будуть узгляднювані

Тимчасом факта, котрі навів наш товариш др. Куровець лиш з одного повіта калуського, тих звиж 30 фактів так скандальних і горендальних, вже вистарчає, шоби оśвітлити тут вашу адміністрацію в тім нашім нещасливім краю.

Староста Вайдовський в калускім повіті є вже тут трактований від часу, як ми тут засідаєм і колиби рішаючі чинники, отж ЄЕ. п. намісник Вобжинський, коли ми вже першого року звернули єму увагу на того старосту, був зарядив слідство і усунув з того постурунку, не малибисьте того скандалю, тої чорної плями, яку мусілиście нині з опущеними головами тут вислухати.

Але не лиш в тім повіті калускім так ся діє, ми маємо ілюстрації того майже зі всіх повітів. Хіба єще нема їх з мого повіта бережанського, де староста, як мені здає ся, з умислу втримав роздаванє концесій шинкарських аж до часу покінчення сесії соймової, шоби не могла випасти тут на него критика, на яку заулучує.

Але с тих всіх повітів східної Галичини, де концесії ті rozdano і де результати є звісні, там прямо немислимі річи діали ся.

Я вже тамтого року, забираючи гоłos при тій справі, звернув увагу Вис. Соїму, що може при ніякій иньшій справі не діяло ся стільки надужить і стільки шахрайств в краю, як ся буде диало при раздаваню концесій шинкарських.

JE. p. Bobrzyński w swoim piśmie przed zbraniem Sojmu daw w urzędowej gazet' i poklyk, szczo pry rozdawaniu koncesyj budut' sia własty rukowodyty dijsnymy interesamy ludnosity, szczo budut sia uzhladniaty opiniji rad hromadskych i szczo w tych słuczajach, de opinija wypade, szczo koncesyju daty, opinija sia, bude uzhladnena, a de opinija skaże, szczo by w hromadi ne buło wyszynkiw, to tam ich ne bude.

Тимчасом показало ся, szczo se, szczo pysaw i howoryw przed otworenim Sojmu JE. p. Bobrzyński, maje sia zowсім inaksze, bo sprawdyły sia moji słowa kilkanajciat raziw tut wyskazani, szczo koždyj kacyk powitowyj, koždyj starosta, kpyt sobi po prostu z JE. Bobrzyńskoho i zo wsich zakoniw i riszaje sobi taki koncesyj tak, jak jemu jeho interesa pokazujut'.

Małyście tut Panowe dokaz, jak wyczytaw p. Dr. Kuroweć, szczo szczo by ne daty odnij żydiwci koncesyj, to wyszukano wydumani kary, kotrych zowсім w sud'i karnim ne buło i napysano zi starostwa, szczo koncesyj ne daje, a u nas vse mystyme.

I myłyt sia dr. Głombiński, koły pry swoich wywodach skazaw, szczo my ruski posly domahajemo sia ukarana i usunenia kożdoho urjadnyka i inspektora, bo my jak raz stoimo na ti toczci, szczo by newynnoho kara ne ditknuła, ale stoimo takoz na toczci, szczo by zbrodniar buw ukaranyj, bo inaksze nastane anarchia i zanyk wsilakoji etyki ludskoji.

Sia sprawa szynkarska je daze pylna. Ja zabyrajuczy słowo, szczo by poperty nahłist wneskiw, maju nadiju, szczo JE. p. Namistnyk ti wsi nawedeni fakta tak czerez nas jak i piznijszi, usune i siuczornu plamu, kotraby mała wpaste jeszcze tiazsze na wasz zarjad kraju, moze trozka ułekszyt'.

Se je ilustracyji z odnoho powita a bud'te pewni, szczo koły sia skińczyt nadawanie koncesyj szynkarskich, z ciłoho kraju budete mały takyj obraz, szczo tody przynašte, szczo wełyky neszczastie znova spało na polskij narid, i bude se odnoju z najczornijszych plam w istoriji naszoho zarjadu toho neszczasnoho kraju Hałyczyny.

Ja nawedu łysz oden fakt z powita liskoho.

W powiti liskim mistoczku, Lisko przyznano łysz 10 koncesyj, z tych nadano 4 koncesyj Polakam a 6 koncesyj Zydam.

ЄЕ. п. Бобжинський в своїм письмі перед зібранем Соjму дав в урядовій газеті поклик, що при роздаваню концесий будуть ся власти руководити дійсними інтересами людности, що будуть ся узглядняти опінії рад громадских і що в тих случаях, де опінія випаде шоби коцесию дати, опінія ся буде узгляднена, а де опінія скаже, шоби в громаді не було вишинків, то там їх не буде.

Тимчасом показало ся, що се, що писав і говорив перед отворенем Соjму ЄЕ. Бобжинський, має ся зосім інакше, бо справдили ся мої слова кільканайцять разів тут висказані, що кождий кадик повітовий, кождий староста, кпить собі по prostu з ЄЕ. Бобжинського і зі всіх законів і рішає собі такі концесії так, як єму єго власні інтереса показують.

Малисьте тут панове доказ, як вичитав п. др. Куровець, що шоби не дати одній жидівці концесії, то вишукано видумані кари, котрих зовсім в суді карнім не було і написано зі староства, що концесії не дає, а у нас все мислиме.

І милить ся др. Гломбінський, коли при своїх виводах skazaw, що ми рускі послы домагаємо ся укaranja і усуненя кождого урядника і інспектора, бо ми як раз стоїмо на тій точці, шоби невинного кара не дїткнула, але стоїмо також на точці, шоби збродняр був укараний, бо інакше настане anarchia і зник всякої людської етики.

Ся справа шинкарска є дуже пильна. Я забираючи слово, шоби поперти наглість внесків маю надію, що ЄЕ. п. Намісник ті всі наведені факта так через нас як і пізнійші, усуне і сю чорну пляму, котраби мала власти єще тязше на ваш заряд краю, може троха улєкшить.

Се є ілюстрації з одного повіта а будьте певні, що коли ся скиньчить надаване концесий щинкарских, з цілого краю будете мали такий образ, що тогди признасьте, що велике нещастє знова впало на польскїї. нарід і буде се одною з найчорнійших плям в історії вашого заряду того нещасливого краю, Галччини.

Я наведу лиш один факт з повіта ліського.

В повіті ліским містечко Ліско, признало лиш 10 концесий, з тих надано 4 концесії Полякам а 6 концесий Жидам.

Ne maju w zahali niczoho ani protyw Zydam ani protyw Polakam, jesty dijnsto na se zasluhujut. Ale w tim mistoczku je majze połowyna Rusyniw, w powiti liskim jest 154 śil a czysto Rusyniw dochodyt do 80% meszkańciw.

W mistoczku Lisko jest odna odynoka torhowla ruska, hde prychodiat' hosti, hde podajut sia perekusky, śnidania i zymni potrawy i hde konieczno treba, szczoby buw wyszynk.

I. proszu paniw tij odnij torhowli ruskij starosta widmawlaje koncesyji!

Ale proszu paniw, w tim mistoczku sut' dwa panowe Barańkyj i Ślidińkyj, kotri wspilno majut' odnu torhowlu.

I szczoż robyt p. Starosta?

Nadaje koźdomu z tych paniw osibnu koncesyju chotiaj majut' odnu torhowlu w odnim lokalu.

P. Barańskyj distaje odnu koncesyju a p. Ślidińskyj distaje druhu koncesyju.

Tak moi Panowe: A czomu?

Bo p. Barańskyj jest burmistrem mistoczka Liska a p. Ślidińskyj jest radnym.

Toż ony ne powynni były distaty nijakoji koncesyji, a jesty wże distaty, to oba powynni distaty łysz odnu, bo ony sut' wspilnykamy.

A zdaje meni sia, szczo odna odynoka instytucyja ruska takōż powynna była distaty koncesyju a ne dwa wspilnyky koźdyj z osibna.

W tim samym mistoczku distaw koncesyju takōż Polak szwec, kotryj nawit kielyszka ne wmiyje trymaty, i nikoly ne buw szynkarem.

Ja ne jeśm protywnyj szczoby nadawaty koncesyji bidnym ludiam, protywno naj distajut, jesty sut' lud'my chesnymy i zasluhujut na se, ale dumaju, szczo i odna odynoka instytucyja ruska takōż na koncesyju zasluhuje. Bo tam hde sia podaje zymni potrawy i śnidania powynen buty wyszynk, bo to ricz jasna jak sonce, szczo hiśt' ne pide do odnoho lokalu zjisty śnidanie a do druhoho wypyty kieliszok sznapsa.

A czomu widmowłeno torhowli ruskij koncesyji?

Bo pan burmystr Barańskyj maje swoju własnu torhowlu i chce szczoby i druha torhowla mała koncesyju, szczoby mu ne robyła konkurencyji.

I tut ne rukowodyło sia zhlądamy na miscewi obstawyny łysz osobystymy interesamy.

Ne maju w zagali ničoho ani protyw Žydam, ani protyw Poľakam, esli dїjno na se zasluhujut. Ale w tim mїstoczku є majze połowyna Rusyniw, w powiti liiskim є 154 sil, a chislo Rusyniw w powiti dochodit' do 80% meshkanciw.

W mїstoczku Lisku є odna odynoka torgorlja ruska, de przychodiat' gosti, de podajut' sia perekuski, snidanie i zimni potrawy i de konieczno treba, szcobi buw wiшинk.

I proszu paniw tij odniokij torgowli ruskij starosta widmawlaje koncesij!

Ale proszu paniw, w tim mїstoczku sut' dwa panowe Barańskij i Ślidińskij, kotri spilno majut' odnu torgowlu.

I szcож robit' p. Starosta?

Naдає koźdomu z tych paniw osibnu koncesiju, chotiaj majut' odnu torgowlu w odnim lokoalu.

P. Barańskij distaje odnu koncesiju a p. Ślidińskij distaje drugu koncesiju.

Tak moi panowe! A czomu?

Bo p. Barańskij є burmistrom mїstoczka Liska a p. Ślidińskij radnym.

Toż oni ne powinni byli distati nijakoi koncesij, a esli wże distali, to oba powinni distati liysz odnu, bo oni sut' spilnykami.

A zdaє ся meni, szczo odna odynoka instytucyja ruska takōż powinna була distati koncesiju, a ne dwa spilnyki, koźdyj z osibna.

W tim samym mїstoczku distaw koncesiju takōż Poľak szwec, kotryj nawit' keliška ne wmiє trymati, i niłkoki ne buw шинkarem.

Я не єсьм противний, шcоби надавати конcesij бiдним людам, противно най distajut, esli sut' lud'my chesnymi i zasluhujut na se, ale dumaju, szczo i odna odynoka instytucyja ruska takōż na koncesiju zasluhuje. Bo tam de ся подає zimni potrawy i snidania, powinen buti wiшинk, bo to ricz jasna jak sonce, szczo giest' ne przyde do odnoho lokoalu z'isti snidanie, a do drugoho wypiti keliшок sznapsa.

A czomu widmowłeno torgowli ruskij koncesij?

Bo p. burmystr Barańskij має swoju власnu torgowlu i nechocze, szcobi druga torgowla mala koncesiju, szcobi mu ne robyła konkurencyji.

I tut ne rukowodilo ся zhlądami na miscewi obstawiny, liysz osobistymi interesami.

Preciń starostwo jest na miscy, precień p. starosta znaє widnosyny, precień toj starosta jeslyby buw czołowik trocha sowisnyj, mihiby przeciń takož toj odynokoj instytucji ruskoj nadaty koncesju szynkarSKU.

W tim naprjami wnis ja interpelaciju i maju nadiju, szczo JE. p. Namisnyk siu pochybku poprawyt, i szczo torhowla ruska w Lisku koncesju distane.

Szczo do moho powitu berezańskoho, to tam koncesji jescze ne sut rozdani, ałe dowiduju sia, szczo i tam bohato bude słuczajiw pokrywdenia ludyj.

My żadajemo, szczyoby JE. p. Namisnyk rozslidyw sprawu i szczyoby intencja zakona buła uzhladnena i szczyoby w interesi naszoho chłopa, naszoho selaństwa raz tamu položyty w szyreniu toho pyjaństwa.

I my spodiwajemo sia z pownem dowirjem, szczo teper, koły propinacja wyjde z prywatnych ruk, szczo pijaństwa takoho ne bude.

Pered tym koždyj didycz, koždyj szlachtycz, kotryj maw horalniu nadawaw korczmy riżnym indywiduam i ta korczma stała sia naszym neszczastiem w kraju.

Naj sia raz taja neszczasna propinacja zapade, naj wże jeji raz na vse ne bude.

P. Skwarko podaw wam panowe ilustraciju, jak sia widbuwaje nadawanie koncesji i jaki sut nadużytia, jak widmawlaje sia koncesji ludiam sowistnym i czestnym, kotrym hromada daje najlipsze świadoctwo i jak sia nadaje koncesji protyw woli hromad ludiam takym, kotri na koncesju ne zasłuhujut, kotri za rozmaity zloczyny buły karani i nawet lokalu widpowidnoho ne majut.

Otżeż w interesi naszoho selaństwa popyraju nahliśt oboch wneskiw z tym, szczyoby JE. p. Namisnyk rozslidyw ti krywdy, kotri tuł nawedeno.

My ne jeśmo protywni nadawanju koncesji szynkariam, kotri na to zasłuhujut, kotri sut bidni i majut rodynu do uderżania, ałe jesly w zachidnij Hałyczyni 52% koncesyj distały selane, a u nas w schidnij czasty kraju majze ciłkowyto wykluczeno chłopiw, to musymo żadaty, szczyoby totu krywdu naprawłeno.

Bo jesly didycz abo jake indywiduum distane koncesju protyw woli hromady, to my pryminymo chłopskyj zakon tj. bojkot (Brawa).

My rozwynemo sered salaństwa sylnu agitaciju bojkotowu i budemo stroho bojkotowaty tych, kotri distały koncesju pro-

Прецинь стараство єсть на місци, прецинь п. староста знає відносини, прецинь тої староста єслиби був чоловік троха совісний мігби прецинь також тій одинокій інституції рускій надати концесію шинкарску.

В тім напрямі вніс я інтерпеляцію і маю надію, що Є. Е. п. Намісник сю похибку поправить і що торгівля руска в Ліску концесію дістане.

Що до мого повіта бережанського то там концесії ще не суть роздані, але довідую ся, що і там буде багато слуцхів покривдження людий.

Ми жадаємо, щоби Є. Е. п. Намісник розслїдив справу і щоби інтенція закона була узгляднена і щоби в інтересі нашого хлопа, нашого селянства раз таму положити в ширеню того пиянства.

І ми сподїваємо ся з повним довірем, що тепер, коли пропінация вийде з приватних рук, що пїянства такого не буде.

Перед тим кождий дїдич, кождий шляхтич, котрий мав горальню, надавав коршми ріжним індивідуам і та коршма стала ся нашим нещастєм в краю.

Най ся раз та нещасна пропінация западе, най вже єї раз на все не буде.

П. Скварко подав вам панове ілюстрацію, як ся відбуває надаване концесії і які суть надужитя, як відмовляє ся концесії людям совісним і чесним, котрим громада дає найліпше сьвідочтво і як ся надає концесії против волї громад, людям таким, котрі на концесію не заслугують, котрі за ріжні злочини були карані і навіть льокалю відповідного не мають.

Отжеж в інтересі нашого селянства попираю наглість обох внесків з тим, щоби Є. Е. п. Намісник розслїдив ті кривди, котрі тут наведено.

Ми не єсьмо противні надаваню концесий шинкарям, котрі на се заслугують, котрі суть бідні і мають родину до удержаня, але єсли в західній Галичині 52% концесий дістали селяни, а у нас в східній части краю майже цілковито виключено хлопів, то musymo жадати, щоби тоту кривду направлено.

Бо єсли дїдич, або яке індивідуум дістане концесію против волї громади, то ми примінімо хлопський закон с. є. бойкот. (Брава).

Ми розвинемо серед селянства сильну агітацію бойкотову і будемо строго бойкотовати тих, котрі дістали концесію

tyw woli nasetenia, protyw woli interestiw.

Dlatoho popyraju nahlist wnesenia i proszu o pryniatie.

Sekretarz p. **Urbański**. Proszę o głos w sprawie formalnej.

Marszałek. W sprawie formalnej głos ma p. Urbański.

Sekretarz p. **Urbański**. Wnoszę o zamknięcie rozprawy nad nagłośnią.

Marszałek. Jest wniosek zamknięcia rozprawy nad nagłośnią. Rozprawa otwarta czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Jeżeli nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Do głosu zapisani są: „przeciw“ pp. Makuch, Landau i Lewicki, „za“ pp. Senyk, Jedynek i Wasung.

Proszę panów wybrać mowców jeneralnych. (*Po wyborze*). Głos ma mowca jeneralny „przeciw“ p. Makuch.

P. **Makuch** Wysokij Sojme!

Wprawdi ja skazaw. szczo budu howoryty „contra“ i pewnoho roda budu maw racju, bo neraz perechodiat tu wneski, z kotrych administracja niczoho sobi ne robyt, afe precin chocz u howoryty „za“ nahlostiju wnesku.

I z toji pryczyny ja i nyini ne maju nadiji, szczo by nasz wnesok koły i nahlist jeho perejde, mih szczoś zminyty w tij sprawie. I ne może win w wełykyj miri zapobyczny tym wsim nadużytiem, kotri stały sia po niższych administracjach, bo w mnohych słuczajach koncesji stały sia prawosylni i nyini ne ma syły ich po prostu ruszyty.

Nawit kołyby Wys. Namistnyctwo dekotri rekursy uzhladnyło, to mimo toho той petent ne mihby distaty koncesji bo w hromadi wże ne stało miščia dla neho. Z toji pryczyny otže nema nijakoji nadiji, szczo by той wnesek koły i zistane przyznany jak nahłyj, jakuju nebud uspisznu koryst widnis. Afe mimo toho dla ilustracji i pidmohy nahlosty seho wnesku podam kilka faktiw z horodeńskoho okruha, kotri świdczat pro se, szczo horodeńskij okruh je tak dałeko wid JE. p. Namistnyka sebtu wid stolicy mista Lwowa widdalenyj, szczo tam nijaka wyższa administracja ne zahladaje i tam wilno tak robyty jak se starosta chce zrobyty.

Imenno w okruzi horodeńskim зроблено sobi z rozdawnyctwa koncesji zwyczajnyj „Geschäft“, tak zwanu czornu giełdu.

Taja czorna giełda wybrała sobi dwох reprezentantiw Joynu Kramera i Szaje Danknera, kotri zawiazały komitet i dajut koncesji a pišla toho w jakim miscy maje buty koncesja nadana, czy w bilszim czy menšim, majut swoji akcji a ti akcji stojały wid 150 do 400 koron a nawit i wyższe.

Afe nawit i toj, kotryj u takoji spiłky

проти волі громади, проти волі interestiw.

Длatoho попираю наглість внесеия i прошу о приняте.

Sekretarz p. **Urbański**. Proszę o głos w sprawie formalnej.

Marszałek. W sprawie formalnej głos ma p. Urbański.

Sekretarz p. **Urbański**. Wnoszę o zamknięcie rozprawy nad nagłośnią.

Marszałek. Jest wniosek zamknięcia rozprawy nad nagłośnią. Rozprawa otwarta czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Jeżeli nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Do głosu zapisani są: „przeciw“ pp. Makuch, Landau i Lewicki, „za“ pp. Senyk, Jedynek i Wasung.

Proszę panów wybrać mowców jeneralnych. (*Po wyborze*). Głos ma mowca jeneralny „przeciw“ p. Makuch.

P. **Makuch** Wysokij Sojme!

Wprawdi ja skazaw. szczo budu howoryty „contra“ i pewnoho roda budu maw racju, bo neraz perechodiat tu wneski, z kotrych administracja niczoho sobi ne robyt, afe precin chocz u howoryty „za“ nahlostiju wnesku.

I z toji pryczyny ja i nyini ne maju nadiji, szczo by nasz wnesok koły i nahlist jeho perejde, mih szczoś zminyty w tij sprawie. I ne może win w walykiij miri zapobyczny tym wsim nadużytiem, kotri stały sia po niższych administracjach, bo w mnohych słuczajach koncesji stały sia prawosylni i nyini ne ma syły ich po prostu ruszyty.

Nawit kołyby Wys. Namistnyctwo dekotri rekursy uzhladnyło, to mimo toho той petent ne mihby distaty koncesji bo w hromadi wże ne stało miščia dla neho. Z toji pryczyny otže nema nijakoji nadiji, szczo by той wnesek koły i zistane przyznany jak nahłyj, jakuju nebud uspisznu koryst widnis. Afe mimo toho dla ilustracji i pidmohy nahlosty seho wnesku podam kilka faktiw z horodeńskoho okruha, kotri świdczat pro se, szczo horodeńskij okruh je tak dałeko wid JE. p. Namistnyka sebtu wid stolicy mista Lwowa widdalenyj, szczo tam nijaka wyższa administracja ne zahladaje i tam wilno tak robyty jak se starosta chce zrobyty.

Imenno w okruzi horodeńskim зроблено sobi z rozdawnyctwa koncesji zwyczajnyj „Geschäft“, tak zwanu czornu giełdu.

Taja czorna giełda wybrała sobi dwох reprezentantiw Joynu Kramera i Szaje Danknera, kotri zawiazały komitet i dajut koncesji a pišla toho w jakim miscy maje buty koncesja nadana, czy w bilszim czy menšim, majut swoji akcji a ti akcji stojały wid 150 do 400 koron a nawit i wyższe.

Afe nawit i toj, kotryj u takoji spiłky

Високий Сојме!

В правді я сказав, що буду howорити „contra“ i певного рода буду maw рацию, бо нераз переходять тут внески, з котрих адміністрация нічого собі не робить, але прецінь хочу howорити „за“ нагlostию внеску,

I z toї причини я i нині не маю надії, щоби наш внесок, коли i наглість его перейде, міг шось змінити в тій справі. I не може він в валикій мірі запобічи тим всім надужитям, котрі стали ся по низших адміністрациях, бо в многих случаях конcesии стали ся правосильні i нині нема сили їх по просту рушити.

Навіть колиби Вис. Намісництво декотрі рекурси узгляднило, то мимо тоho той петент не мігби дістати конcesии, бо в громадї вже не стало місця для него. З тої причини отже нема ніякої надії, щоби той внесок, коли зістане признаний як наглий, яку небуть успішну користь відніс. Але мимо того для ілюстрації i підмоги нагlosti сего внеску подам кілька фактів з городеньского округа, котрі сьвідчать про се, що городеньский округ є так далеко від Є. Е. п. Намісника сеbtu від столиці міста Львова віддалений, що там ніяка висша адміністрация не заглядає i там вільно так робити, як се староста хоче зробити.

Іменно в окрузі городеньским зроблено собі з роздавництва конcesий звичайний „Geschäft“, так звану чорну гелду,

Та чорна гелда вибрала собі двох репрезентантів Йоину Крамера i Шає Данкнера, котрі завязали комітет i дають конcesии a пісьля того, в яким місци має бути конcesия надана, чи в більшим чи меншим, мають свої акції, a ті акції стояли від 150 до 400 корон a навіть i висше.

Але навіть i сей, котрий у такої спілки

okupyw się, nie був певний czy koncesju distane, bo mił się znow najty takyj, kotryj jeho perelicytuwaw a tohdy akcji wyższe skoczyły i jeho akcja propadała, abo chtoś maw szcze lipszi zhlady u referenta w starostwi i tohdy nowit interesent, kotryj tij spłci się okupyw mił stratyły swoji hroszi i potomu szukaj witr w poły.

Szczo taki riczy się dijaly, na se ja tut riwnoczesno wnoszu interpelaciju z dokazamy i świadkamy i spod'iwaju się, szczo choc Horodenka duże daleko wid Lwowa i tam duże tiazka komunikacja, szczo precii z wysokoho Namistnystwa chtoś tam może zahlane i riczy, kotri sut w interpelacji nawedeni rozślidyt.

Ale w tij sprawie i komiczni sceny były, bo czasto łuczaje się szczo takyj interesowanyj zapłatywszy za koncesju w tij spłci żydiwskij wełyki hroszi żaluwaw ich i w zahali tak jak w birżewij hri chotiw się cofnuty i widobraty hroszi mymo szczo wsiaki dani promawlały za tym, szczo by distaw koncesju. Ale z chwyteju koły wycofały swoji akcji ich sprawa propała i potomu distały rezolucyju iz starostwa szczo „nie dostaniesz pan koncesyi albowiem nie zasługujesz na zaufanie“.

Takyj komiczno przykryj incident trafyw się miż inszymi Mendlowy Giterowy, kotryj żaluwaw tych 800 koron, kotri pokław i widobraw ich a piśła toho distaw rezolucyju szczo „nie uwzględnia się prośby o nadanie koncesyi“.

Tak same ale przykryje trafyło się Joslowy Resz z Michalcza, kotryj do toji czornoj giełdy włożyw 300 koron kotri propały i koncesyi takoz nie distaw. Te same stało się Majerowy Friszling, kotryj pokław 150 koron i tak samo prehraw ich bez nijakoho uspiczu

Koły JE. p. Namistnyk mynuwsoho roku skazaw, szczo przy nadawaniu koncesyi bude się w perszij miri braty na uwahu uchwału Rady hromadskoj i w druhij miri zważaty się bude na se szczo sut dotepieriszni szynkari, kotri stilko a tilko lit trudnyły się interesamy szynkarskymy i kotri po prostu ne majut inszoho zwania i sposobu zaribkowania, to oczewydnio wyszło te na harni słowa szefa administracji krajewoji, a w praktyci starosty a miż nymy i toj w Horodenci zowsim inaksze poriszyły i nyny w samim misti Horodenci je 19 szynkariw, kotri po kilkadesiat lit prowadyły szynk a teper ni oden z nych nie distaw koncesji.

Tut w interpelacji, kotru riwnoczesno

окупив ся, не був певний, чи концессию дістане, бо міг ся знов знайти такой, котрий его переліцитував, а тогди акції висше скочили і его акція пропадала, або хтось мав ще більші згляди у референта в старостві, і тогди навіть інтересент, котрий тій сплці ся окупав, міг стратити свої гроші і потому шукай вітру в поли.

Що такі річи ся діяли, на се я тут рівночасно вношу інтерпеляцію з доказами і свідками і сподіваю ся, що хоч Городенка дуже далеко від Львова, і там дуже тяжка комунікація, що прецінь з Високого Намісництва, хтось там може загляне і річи, котрі суть в інтерпеляції наведені розслідить.

Ale w tij sprawie i komični sceni były, bo czasto łuczaje się, що такий інтересованийий заплативши за концессию в тій сплці жидівській великі гроші, жалував їх і в загалі так як в біржевій грі хотів ся цофнути і відобрати гроші, мимо що всякі дані промawляли за ним, шоби дістав концессию. Але з хвилию, коли вицофали свої акції, їх sprawa propala i potomu distali rezolucyju iz starostwa, що „nie dostaniesz pan koncesyi, albowiem nie zasługujesz na zaufanie“.

Takij komično przykryj incydent trafyw się miż innymi Mendlewi Giterowy, kotryj pokław i widobraw їх, a piślya того distaw rezolucyju, що „nie uwzględnia się prośby o nadanie koncesyi“.

Tak samo ale przykryje trafilo się Йослеви Реш з Мнхальча, котрий до тої чорної гелди вложив 300 корон, котрі пропали і концесії також не дістав. Те саме стало ся Маєрови Фрішлінг, котрий покław 150 корон і так само програв їх без ніякого успіху.

Коли Є. Е. п. Намісник минувшого року сказав, що при надаваню концесий буде ся в першій мірі брати на увагу ухвалу Ради громадскої а в другій мірі зважати ся буде на се, що суть дотеперішні шинкари, котрі стільки а стільки літ трудили ся інтересами шинкарськими котрі по prostu не мають иншого звания і способу зарібкованя, то очивидно вийшло те на гарні слова шефа адміністрації краєвої, а в практиці старости а між ними і той в Городенці зовсім інакше порішили і нині в самім місті Городенці є 19 шинкарів, котрі по кількадесять літ провадили шинк, а теper ні оden з них не дістав концесії.

Tut w interpеляции, kotru riwnoczesno

podaju, sut ony wymineni i je dokladno podane skilko lit buw kozdyj z nych szynkarem i czy w zahali була якась перешкода szczo do nadania im koncesji.

Natomist choczu zwernuty uwahu tut, szczo koncesji podistawaly taki lude, kotri zakonno sut wykluczeni wid oderzania koncesji a imenno distaly Szloma abo Szaje Dankner, czolowik, kotryj buw sudowo karanyj za zloczyn nasylstwa, czolowik, kotryj buw karanyj za malyj obman z §. 461. w sudi w Horodenci. Toj czolowik distaw koncesju, ale distaw jeju w toj sposib jak carte blanche bo ne maw nihde lokalu i nyny ne maje nijakoho lokalu bo to je takij ptaszok, kotryj je tajnym policjantom i jak takyj zaroblaje w toj sposib szczo ni ore ni sije a oczewydno jakoś zbyraje. Otze szczo robyt z takuju koncesjeju ne majuczy lokalu hdeby jeju wykonuwaw? Puskaje jeju na birzu i nyny akciji stojat na 400 koron.

Se je odyn fakt, a druhyj fakt, szczo w samim mišti Horodenci panna nepownolitna Euhenia Zamichowska distala koncesyju. (p. Staruch: Ale musyt buty fajna!) Preciń je jakyjś zakon promysłowyj, kotryj kaže, szczo koncesju moze otrymaty lyszeń osoba pownolitna, a chyba jesły zasluhuje na uwzhladnienie mohłaby distaty i ne pownolitna, ale za zizwońeniem sudu opikuńczo. Ne znaju czy sud w Horodenci daw na se zizwońenie, szczo panna Euhenia Zamichowska distala koncesju.

Dalsze Scheindla Scherzer, 18 litna doczka Ire Chaima Scherzera, otcia, kotryj dawnijske zbankrutowaw i na tim zrobyw interes i z toho interesu do noni żyje. Jak je možlywe, szczo by na imia 18 litnoji doczky možna buło distaty koncesju.

Tak samo w samij Horodenci distaw koncesju Sruł Lester 70 litnyj kotryj nikoly z szynkarstwom ne maw do d'ła. Ale win maje ziatia, kotryj bude za nioho to szynkarstwo prowadyty. Se je czolowik karanyj za obmaństwo kika raziw, a w dodatku je tajnym agentom emigracyjnym i tej zasłużyw w Starostwi na dowir, szczo by distaty koncesju. W toj sposib otze postupyło Starostwo, szczo do mišta Horodenky. Ne lipsze takoz dijalo sia i szczo do sił.

Koty nawet Rady hromadzki protywyly sia pewnym osobom i objawyly sia za inszyny, to i tak hołos rad hrōmadskich ne buw poszanowanyj Starostwom i stalo sia jak raz protywnie.

Otze my musymo wystupyty w obroni zakoniw, musymo riszczu domahaty

подаю суть они вимінені і є докладно подане, скілько літ був кождий з них шинкарем і чи в загалі була якась перешкода, що до надання їм концесії,

Натомість хочу звернути увагу, тут, що концесії подіставали такі люди, котрі законно сут, виключені від одержання концесії, а іменно дістав Шльома або Шає Даєкнер, чоловік, котрий був судово караний за злочин насильства, чоловік, котрий був караний за малий обман з §. 461. в суді в Городенці. Той чоловік дістав концесію, але дістав її в той спосіб, як carte blanche, бо не мав нігде льокалю і нині не має ніякого льокалю, бо то є такий пташок, котрий є тайним поліціантом і як такий заробляє в той спосіб, що ні оре ні сіє, а очивидно якось збирає. Отже що робить з такою концесією не маючи льокалю, деби єю викоував? Пускає єю на біржу і нині акції стоять на 400 корон.

Се є один факт. А другий факт, що в самім місті Городенці пanna nepownolitna Euhenia Zamichowska distala koncesyju. (П. Старух: Але мусить бути файна). Прецінь є якийсь закон промисловий, котрий kaže, що концесію може отримати лишень особа повнолітня, а хйба если заслугує на узглядненє моглаби дістати і nepownolitna, але за зизволенем суду надопікуньчого. Не знаю, чи суд в Городенці дав на се зизволенє, шчо пanna Euhenia Zamichowska distala koncesyju.

Лальше Шайндля Шерцер, 18 літна дочка Ire Хаїма Шерцера, оtcя, котрий давнійше зbankrutuwaw і на тім зробив інтерес і з того інтересу до нині жиє. Як є можливе, шоби на ім'я 18 літної дочки можна було дістати концесію.

Так само у самій Городенці дістав концесію Сруль Лістер 70 літний, котрий ніколи з шинкарством не мав до діла. Але він має зятя, котрий буде за нього то шинкарство провадити. Се є чоловік караний за обманства кілька разів, а в додатку є тайним агентом еміграційним і той заслужив в Старостві на довірє, шоби дістати концесію. В той спосіб отже поступило Староство що до міста Городенки. Не ліпше також діяло ся і що до сіл.

Коли навіть Ради громадскі противили ся певним особом і обявили ся за иншими, то і так гоłos Рад громадских не був пошанований Староством і стало ся як раз противне.

Отже ми мусимо виступити в обороні законів, мусимо рішучо домагати

sia, szcoby Namistnyctwo wchlanuło w otсию sprawu i wysłało delegata, kotryjby na miscy sprawu rozślidyw.

W seli Torhowycy rada hromadzka zajawyla sia za nadaniem koncesji Towarystwu Proświta i Wasylewy Wyszynskomu. Obi storony mały dani, szcoby distaty koncesju, a mymo toho distala Pesia Schnirer zam. Tillinger kotroji muž zbankrutowaw, szo nawet zdefrauduwaw oszczadnocy fornaliv. Win ne mih distaty koncesji, ale za te ona distala.

Druhu koncesju w tim samym seli distaw Abraham Elenberg, kotrij ne maje nawet chaty deby szynk prowadyw, ale jakuś małeńku kuczku poza sełom.

Tak samo w Łużkowi rada hromadska buła za nadaniem koncesyji Towarystwu Proświta, kotre maje na cily ekonomiczne pidnesenie selaństwa i miż innymy prowadyt takoz sklep.

Otże mymo toho szczo Towarystwo otse maje swij lokal, mymo toho distaw koncesju Dawid Seicher, kotrij maje chatu i stajniu pid odnym dachom i hnoiwka tecze zi stajni do chaty.

W seli Horodnycy to wże staw sia czystyj skandal. Pomymo toho, szczo Starostwo ne usłuchało hołosu Rady hromadskoj, ale nadało koncesju czołowikowy kotrij żadnoho promysłu w naszij monarchii ne może wykonywaty. A imenno pochodyt win z Rosyi, de za pidpańenie buw skazanyj na kryminal, ale win wtik do Halyczyzny i osiw w Horodnycy pid prybranym nazwyskom Moszka Grubera. I tej czołowik distaw koncesju, oczywydno, szcoby zasłużyty na taku łasku, musiw win politycznu służbu robyty, a imenno dostarczaty wyborciw partyi derżawnoji. I se je pryczynuju, czomu Starostwo nadało jemu koncesju. Win maje syna, kotrij je possesorom na 250 morgach.

Otże, jak tuż można dumaty pro uszanowanie zakoniw, koły Starostwa nadajut' koncesji takim, kotri w susidniji derżawi buły skazani na kryminal.

Tak samo piszło i szczo do jenszych! A chotiaj, jakyjsz z naszych distaw to za durno ne piszło.

W Serafyniach czesnyj teperisznyj wjyt, przy poślidnych wyborach musiw sia schrunyty i za se krewniak jeho distaw koncesju.

Skazawby ja szcze pro okruh Towmacz, ale na žal koncesji ne zistaly rozdiłeni. Ale skažu pro Narodnyj dim w Kołyńcach. Chodyło o menszu koncesju, i pomymo toho, szczo Towarystwo otse mało okremyj

ся, szcobi Namisnicтво wghlanulo w otсю sprawu i wyslalo delegata, kotrijby na miscy sprawu rozślidyw.

W seli Torhowycy rada hromadska zajawyla sia za nadaniem koncesii Towarystwu Proświta i Wasilevi Wyszynskomu. Obi storony tam mali dani, szcobi distaty koncesiju, a mymo toho distala Pesia Šmirer zam. Tillingger, kotroji muž zbankrutuwaw, szo nawet, zdefrauduwaw oszczadnocy fornaliv. Win ne miğ distaty koncesii, ale za te ona distala,

Druhu koncesiju w tim samym seli distaw Abraham Elenberg, kotrij ne maє nawet haty, deby šynk prowadyw, ale jakuś małeńku kuczku poza sełom.

Tak samo w Łużkowi Rada hromadska buła za nadaniem koncesii Towarystwu Proświta, kotre maє, na cily ekonomiczne pidnesenie seljaństwa i miż inьshimi prowadyt takoz sklep.

Otże mymo toho, szczo Towarystwo otse maє swij lьokal, mymo toho distaw koncesiju Dawid Šajher, kotrij maє hatu i stajniu pid odnym dachom i gnojwka tече zi stajni do haty.

W seli Horodnicy to wże staw sia czystyj skandal. Pomymo toho, szczo Starostwo ne usłuchalo hołosu Rady hromadskoj, ale nadało koncesiju czołowikowi, kotrij jadnoho promysłu w naszij monarchii ne może wykonywaty. A imenno pohodit win z Rosii, de za pidpańenie buw skazanyj na kryminal, ale win wtik do Halyczyzny i osiw w Horodnicy pid przybranim nazwyskom Moszka Grubera. I той czołowik distaw koncesiju, ochnwidno, szcobi zasłużyty na taku łasku, musiv win politycznu służbu robyty, a imenno dostarczaty wyborciw derżawnoi partyi. I se є pryczynuju, czomu Starostwo nadało emu koncesiju. Win maє syna, kotrij є possesorom na 250 morgach.

Otże jak tuż można dumaty pro ušanowane zakoniv, koły Starostwa nadajut' koncesii takim, kotri w susidniji derżawi buły skazani na kryminal.

Tak samo pišlo i szczo do nьshich. A chotiaj jakyjsz z naszich distaw, to za durno ne pišlo.

W Serafyniach ceshnyj teperišnyj wjyt, przy poślidnych wyborach musiv sia schrunity i za se krewniak ego distaw koncesiju.

Skazawby ja szcze pro okruh Towmacz, ale na žal koncesii ne zistaly szcze rozdiłeni. Ale skažu pro „Narodnyj Dim“ w Kalynцах. Chodyło o menšnu koncesiju i pomymo toho, szczo Towarystwo otse malo

harnyj dim na se pryznaczenyj, mymo to-
ho distało w nedilu widmownu widpowid
bez żadnoho umotywowania.

I taki widmowy bez żadnoho umoty-
wowania distaje koždyj z odnakim szym-
lom. Roby sobi potomu rekurs, ale ne
pomoże.

Ja dumaju, szczo sprawa jest zanad-
to poważna, jest toho roda, szczo ona mo-
że w zahali pidkopaty dowirje naszoji lu-
dnosty szcze bilsze do wsiakoho roda
włastyj. My wże pry zneseniu pańszczyzny
dumały, szczo precień sia wid toji korczmy
uwilnymo, szczo ta poprostu pewnoho roda
ehypaska newola wid narodu ustupył i jak
raz stało sia protywno, imenno tak, szczo
na mnohi indywidua wpała żydiwska ma-
nna. Indywidua temni, kotri niczoho ne
roblat, nyini na tym interesi dorobyły sia
harnych majetkiw. Tow. Kuroweć ne dupo-
wiw, szczo oden faktor żydok, kotryj maw
60.000 dowhu, tak szczo jemu hrozyno wże
witwertie konkursu, zrobyw na tym ge-
szefi znakomytyj interes tak, szczo dowhy
spłatyw i konkurs zamknenno. Jak to obur-
jaje nasefenie, jakyj to ma je wpływ na su-
spilnist', na ti masy, toho ne choczmy su-
dyty, bo precień masy baczut sami, to jest
publyczna tajnia, pro kotru lysz JE. na-
mi nyk ne znaje, ale ciłyj kraj homonył
wid toho, szczo nasza administracya stoit
pid wpływom pohanych indywiduiw, dla
kotrych misce jest hdeinde a ne tam,
szczoby mały jakijbud' wpływ na admini-
stracyju. Z tych motywiw ja popyrajy nah-
list' toho wnesku. (*Brawa i oklaski*).

Marszałek. Głos ma generalny mowca „za“ nagłośnią wniosków p. Jedynak.

P. Jedynak. Wysoka Izbo!

Zabierając głos zaznaczam, że sprawę w tym wniosku poruszoną uważam nie-
tylko za nagłą, ale i za ważną. Z chwilą zniesienia propinacyi zdawało się, że znie-
siony zostanie przywilej obszarników, jednak przywilej ten, jak się okazało, nie został
zniesiony, bo wystarczy przytoczyć ten jeden fakt, że jeden obszarnik magnat w moim
powiecie dostał 8 koncesyi. (P. Staruch To skandał!) Podobnie się dzieje w innych po-
wiatach. Nie chcę przytaczać wiele szczegółów, dodam tylko ogólnikowo kilka słów
na poparcie wniosku.

Oto opinia w przeważnej części bywa lekceważona i nie nadaje się koncesyi
człowiekowi, którego gmina popiera i który zasługuje na daleko idące uwzględnienie.
Były nawet wypadki, że badano lokal, i w pewnym powiecie nawet komisarz powie-
dział starającemu się po zbadaniu jego lokalu, że może sobie na pewne wybudować
dom, bo koncesyę z pewnością otrzyma. I człowiek ten grube pieniądze w to włożył,
a potem spotkało go rozczarowanie, bo koncesyi nie otrzymał.

W każdym powiecie mamy po kilka takich wypadków. W miasteczkach również
nadawano koncesyę przeważnie ludziom, którzy nie mieli odpowiednich lokalów, a
tym, którzy je mieli, odmawiano koncesyi. Wobec tego ja uważam, że sprawa nada-
wania koncesyi szynkarskich jest rzeczywiście nagła i pilna, i dlatego oświadczam, że
za nią głosować będę.

Marszałek. Rozprawa co do nagłośni została już zamknięta. Proszę panów
zając miejsca. Przedewszystkiem podam do głosowania nagłośń wniosku p. Kurowca,

окремиий гарній дїм на се призначений,
мимо того дістало в недїлю відмовну
відповідь без жадного умотивованя.

I такі відмови без жадного умоти-
вованя дістає кождий з однаким шїмлем.
Роби собі потому рекурс, але не pomoже.

А думаю, що справа єсть занадто
поважиа, єсть того рода, шо она може
в загалї підкопати довіре нащої людно-
сти ще бїльше до всякого рода властий.
Мн вже при знесеню паньцизни думали,
що прецінь ся від тої корчми увільнимо,
що та попросту певного рода єгипетска
неволя від народа уступить і якраз стало
ся противно, іменно так, що на многі
індивідуа впала жидівска манна. Індиві-
дуа темні, котрі нічого не роблять, нині
на тім інтересї доробили ся гарних ма-
єтків. Тов. Куровець не доповів, що оден
фактор жидок, котрий мав 60.000 довгу,
так що єму грозило вже отверте кон-
курсу, зробив на тім Geschefti, знамени-
тий інтерес так, що довги сплатив і кон-
курс замкнено. Як то обурює населене,
який то має вплив на суспїлність, на ті
маси, того не хочу судити, бо прецінь
маси бачуть самі все, то єсть публична
тайня, про котру лиш Є. Е. Намісник
не знає, але цілий край гомонить від
того, що наша адміністрація стоїть під
впливом поганих індивідуїв, для котрих
місце є деінде, а не там, щоби мали як-
будь вплив на адміністрацію. З тих мо-
тивів я попираю наглість того внеску.

Proszę tych Panów, którzy popierają nagłość wniosku p. Kurowca, by zechcieli powstać. (*Postowie głosują*). **Głosy.** Propinacya siedzi! P. T. **Staruch**, Bo ona święta karczmą!

Proszę mi nie przeszkadzać, bo nie mogę liczyć. Za nagłością jest głosów 29. Nagłość nie jest poparta. (P. T. **Staruch**. Hańba propinacyi!)

Jest drugi wniosek p. Stojałowskiego, który był nagły dla mnie i dla całej Izby ale nie dla samego wnioskodawcy, ponieważ go niema, wskutek czego nagłości tego wniosku nie mogę podać do głosowania.

Następnie jest trzeci nagły wniosek p. Skwarki. Kto popiera nagłość wniosku p. Skwarki, zechce powstać. (*Niedostateczna ilość*). Nagłość nie jest poparta.

(P. **Skotyszewski**. Panowie demokraci! Parobki propinacyjni!)

Marszałek Przystępujemy do porządku dziennego.

Pierwsze czytanie wniosku p. Rutowskiego i tow. w sprawie projektu ustawy o zakładaniu i utrzymaniu szkół ludowych dla mniejszości narodowych. (**Aleg. 827**).

Dla uzasadnienia wniosku ma głos p. Rutowski.

P. **Rutowski**, Wysoka Izbo!

Kiedy przedkładałem Wys. Izbie wniosek o uregulowaniu ustawodawczem sprawy zakładania i utrzymania szkół dla mniejszości narodowych, to miałem — wyznaję to otwarcie — uczucie, że się puszczam na gołoledź...

Bo nie ulega żadnej wątpliwości, że sprawa jest najpierw nowa, następnie duża, że potrąca o niezmiernie doniosłe interesa kraju, że jest sprawą narodową. Nie jest nową w tem znaczeniu, żeby ona się dopiero rodziła w tej chwili, kiedy przed kilku dniami jeden z szanownych członków postawił wniosek a my dziś mamy drugi wniosek przed sobą, bo w kraju od lat szeregu z wielu stron była poruszana, niejako instynktownie bo w rozmaitych życzeniach i żądaniach pokutowała że tak powiem od dawna, — jednak była tak duża, przedstawiała tyle trudności, że jej schodziliśmy z drogi.

Zadnej wątpliwości nie ulega, że ustawodawstwo nasze stanęło na takich podstawach, że zabezpieczenie mniejszości narodowych nie ma w niem dotąd uregulowania.

(P. T. **Staruch**. A u Lwowi szczo sia | (П. Т. **Старух**. А у Львові що ся
dije p. wiceprezes?) | діє п. віцепрезес.)

Niewątpliwe jest, że trudności jest mnóstwo, że porusza ona ważne kwestye, mnóstwo wątpliwości, a poruszona raz wywołuje pytania co do dalszych konsekwencyi.

A powiem jawnie i otwarcie: ja i ci szanowni koledzy, którzy podpisali mój wniosek i to stronnictwo, do którego mam zaszczyt należeć, które mnie upoważniło do postawienia tego wniosku, ma całą pełnię świadomości, że ani rzuceniem konceptu ustawy się rzeczy nie rozwiązuje, że pomysł, który dziś mamy przed sobą, nie jest finalnem załatwieniem sprawy, że niezawodnie wiele przejdzie uwag, rozważań, nim doprowadzimy do jakiegoś rezultatu.

Jednakowoż stan faktyczny stosunków jest taki, że już prosty instynkt mówi, że nie trzeba schodzić z drogi trudnościom, jeżeli przyświeca cel wyższy, jeżeli się czuje, że mnóstwo dróg, którychśmy się chwytali, nie doprowadziło do celu, że w narodowym naszym życiu coraz ciężej o zgodne współzycie, że nasz współbyt przybiera formy i kształty takie, że coraz poważniej trzeba wejść w siebie, czy jednak nie należy chwycić się dróg innych i środków, któremi można osiągnąć zmianę. A pod tą zmianą, mówię jasno, widzę jedno: dążyć do tych środków, któreby nie rozdzielały, ale zbliżały, szukać drogi, żeby pole tarcia, pole walki i sprzeczności interesów malało a nie rosło.

Otóż z tego przekonania od lat szeregu występowałem w gronie ciaśniejszem za tą myślą, że trzeba uregulować ustawodawczo stosunki szkolne pod względem większości i mniejszości. Jednakowoż, gdy skrupuły, gdy obawy były wielkie, gdy rzecz była bardzo nową, li — przyznaję się — ja sam wahałem się nieraz, czy przecież te zarzuty i uwagi, które słyszeliśmy z wielu stron, nie są tego rodzaju, że należy myśl taką cisnąć. Jednak od szeregu lat szukałem środków i wzorów gdzieindziej i utwierdziłem się w przekonaniu, że ta droga, którą wskazuję, nie jest gorsza od innych a może jest lepszą, bo skoro na tej drodze w wielu krajach, w których żyją rozmaite narodowości, w których ta borba jest także stałą i historyczną, zdołano wielokrotnie uż osiągnąć rezultat łagodzenia sporów i ułatwienia współzycia a nawet zgody i to

zgody zupełnej i zbratania narodów, to jednak ta droga nie musi być złą. Nie jestem utopistą, nie wierzę, żeby uregulowaniem jednej części z naszych stosunków osiągnąć można wszystko, jednakowoż, gdyby się mogło w części przyczynić do tego, żeby pole sporów zmniejszyć, gdyby tarcie zmałało, gdybyśmy mogli wrócić do najpiękniejszej tradycji naszej, która stała na wspólnej obronie, na pojęciu wspólnego interesu, na wzajemności i wyrównaniu, to cel byłby w sporej części osiągnięty.

Wszystkim znany jest stan faktyczny, wiadomo wszystkim, że ustawodawstwo krajowe nie myślało o mniejszościach narodowych w szkole, ustawodawstwo krajowe oddało rozsztrzyganie o języku wykładowym w szkole — większości w radzie gminnej. Rezultat jest ten, że po jednej i po drugiej stronie są pewne niesprawiedliwości, że wśród Polaków co raz żywiej budzi się uczucie, że ustawodawstwo krajowe przez Sejm nasz uchwalone, nie daje ochrony olbrzymiej polskiej mniejszości narodowej na wschodzie kraju. To samo uczucie jest wśród Rusinów, że to samo ustawodawstwo nie dość zabezpiecza ich mniejszości narodowe.

Jednakowoż kto zna stosunki narodowościowe, jak historycznie rozwinęło się rozsiadanie się ludności, ten wie, (powiem to otwarcie) że po naszej stronie jest daleko więcej „krzywdy“. Nie chcę wchodzić w kwestję historyczną, jak to się stało, że to rozsiadanie się stało się takie a nie inne: wszyscy wiedzą, że mniejszości polskie rozsiały się po olbrzymich przestrzeniach na wschodzie Rzeczypospolitej, że są one dziełem historii, dziełem pracy i zasługą życia narodowego. Tych mniejszości narodowych my nie damy utopić w żadnym morzu. (*Brawa*).

Wszyscy to wiemy, że te mniejszości są tak rozsiane po kraju, że im dużo grozi, dlatego, że są mniejszościami rozrzuconymi w wielkiej liczbie; a są te mniejszości polskie nie tylko wydane na niebezpieczeństwo, że nie starchy obrony narodowej ze strony wyłączonej obywatelskiej i samego społeczeństwa, że one również pod względem wyznaniowym i kościelnym nie dość mają ochrony w zbyt małej liczbie kościołów rzymskich. Te momenta są nam wszystkim znane i zdaje mi się, że z żadnej strony nie mogą się spodząć z zarzutem.

Stan faktyczny we wschodniej Galicyi jest dla nas ciężki, stosunki takie się wytworzyły, że cyfra imponująca dzieci polskich jest wydana wręcz na bardzo ciężkie ciosy narodowe. Okręgów szkolnych czysto ruskich jest 2687, w tych ludność polska w sporej części jest rozsiadła w zwartościach po 40, 50, 60 i 100 dzieci szkolnych. Dość powiedzieć, że 1958 szkół z wykładem ruskim ma dzieci polskie, które na wszystkie niebezpieczeństwa i hazardy są narażone. Nie będę trudził Panów szczegółami, ale faktem jest, że dzieci szkolnych, dzieci polskich i polsko-żydowskich skazanych na szkołę ruską jest 52.000. Dąty te są z przed kilku lat, dziś cyfra ta dochodzi do 60.000; tyle dzieci w wieku szkolnym, przyznających się do narodowości polskiej, rozsiadanych po olbrzymich rubieżach naszego kraju skazanych jest wyłącznie na język drugi.

Nie przeczę i całkiem jasno to wypowiadam, że są i dla mniejszości ruskich pewne momenta do niezadowolenia, i nie czynię żadnej tajemnicy z tego, co wszyscy zresztą wiedzą, że ta ustawa, która opiera się na zasadzie większości, musi być dla mniejszości ruskich krzywdząca. Jednakowoż ponieważ te mniejszości ruskie żyją w większych, zwartych skupieniach, zatem społeczność narodowa ruska ma większą obronę, aniżeli ludność polska.

To trzeba wypowiedzieć jasno i całkiem lojalnie, ażeby nie było wątpliwości i podejrzeń co do intencji ustawowych.

Intencje naszego projektu są jasne i otwarte. Mamy na celu ochronę mniejszości narodowych. Chcemy wprowadzić zasadę równą u nas, znaną w innych krajach o mieszaney ludności, że się powołał na przykłady Szwajcaryi i Belgii, gdzie zastosowanie tej zasady dało rezultaty doskonałe.

W całym szeregu krajów zasady mojego projektu ustawy nie są rzeczą nową. Tu należy wprowadzić pewnego stopnia autonomii narodowej w stosunki szkolne, i tego, co się z tem bezpośrednio wiąże, pewnego narodowego rozdziału świadczeń materialnych na rzecz szkół narodowych.

Przez pewne rozgraniczenie świadczeń publicznych na cele szkolne na rzecz szkoły narodowej zapewnia się zasobniejsze środki dla mniejszości narodowych i przez to zapewnia się im osiągnięcie wyższych kulturalnych celów.

Otóż z najgłębszego przekonania, że myśl przewodnia ustawy projektowanej stoi na zasadzie dążenia do miru, do zgody, do ułatwienia współżycia; w tem przedświadczaniu, że odpowiadamy pod tym względem najlepszym tradycjom naszym, i w tej nadziei, że ta myśl nasza, dziś podjęta, będzie dalej rozważaną w szczegółach i przyda się w dziele wielkiem dążenia do porozumienia obojga narodów — a może oby dał Bóg — prowadzić w jednej wielkiej dziedzinie narodowego życia do zgody — w tej myśli ten wniosek postawiłem (*Oklaski*).

Pod względem formalnym wnoszę: Wysoka Izba raczy odesłać mój wniosek do do komisji szkolnej. (*Brawa i oklaski*).

Marszałek. Rozprawa formalna otwarta.

P. Lewicki, Proszu o głos.

Marszałek. P. Lewicki ma głos.

P. Lewicki. Wysokij Sojme!

P. posoł Rutowskij postawiyw wniosk, szczyby sprawu projektowanoho zakona o zasnowaniu i uderżaniu szkół narodnych dla menšostyj nacyonalnych widosłaty do komisiji školnoji.

Zabyraju hołos, szczyby postawiyt ynszyj wniosk, a imenno, szczyby siu sprawu ne widstupaty komisiji školnij, ale szczyby dla sij sprawu wybraty okremu komisiju.

A na uzasadnienie toho moho i moich towarzyszyw wnesenia podaju:

Prypys §. 22. regulamina dopuskaje ustanowienie ne to komisiji stalych, ale i komisiji specjalnych dla poodynokych spraw.

Sprawa poruszona wneseniem powazanoho posła Rutowskoho, kotryj sam pidnis w uzasadnieniu swoho wnesenia, szczo tut roschodyt sia o sprawu nacyonalni i o zminu doteperisznoho zakona, rozchodyt sia o se, szczyby połahodyty widnosyny miż narodom polskym a ruskym.

Otże se sprawa ważna, kotra dotyčyt najbilsze ważnych i głubokych widnosyn miżnarodnych. I zadlatoho sprawa ta powynna buty traktowana w okremij komisiji, takij komisiji, kotra powynna zaniaty sia rewizyjeju zakoniw školnych i školnyctwa w zahali, a poczatkom do toho powynna buty hadka, poruszona wneskom posła Rutowskoho.

Widosłanie wnesku p. Rutowskoho do komisiji školnoji ne je wkazane, pozajak komisija školna je i tak peretiażena materjałom, a tut skažu tilko, szczo komisija do teper ne połahodyła takych spraw, jak wniosk posła Makucha, jak dalsze mij wniosk o zmini jazyka wykładowoho w szkołach sereдных.

A jak skoro tych spraw nepołahodżeno, tym menše może huty komisiji školnij perekazana do połahodżenia sprawa tak ważna jak oś sia, kotru poruszaje wniosk p. Rutowskoho.

Прошу о голос.

Високий Сојме!

П. посол Рутовский поставив внесок, шоби справу проєктваного закона о заснованю і удержаню шкіл народних для меншостий національних відослати до комісії шкільної.

Забираю голос, шоби поставити иньший внесок, а іменно, шоби сю справу не відступати комісії шкільній, але шоби для сеї справи вибрати окрему комісію.

А на узasadненє того мого і моїх товаришів wнесєня подаю:

Припис §. 22. регуляміна соймового допускає установленє (не то комісій сталих, але і комісій спеціальних для поодиноких справ.

Справа порушена wнесєнем поважаного посла Рутовського, котрий сам підніс в узasadненю свого wнесєня, що тут розходить ся о справи національні і о зміну дотеперішного закона, розходить ся о се, шоби полагодити відносини між народом польским а руским.

Отже се справа важна, котра дотичить найбільше важних і глибоких відносин міжнародних. І задлятого сдрава та повинна бути трактована в окремій комісії, такій комісії, котра повинна зняти ся ревізією законів шкільних і шкільництва в загалі, а початком до того повинна бути гадка, порушена wнеском посла Рутовського.

Видосланє wнеску п. Рутовського до комісії шкільної не є вказане, позаяк комісія шкільна є і так перетяжена материялом, а тут скажу тільки, що комісія до тепер не полагодила таких справ, як wniosk посла Макуха, як дальше мій wniosk о зміні языка викладового в школах сereдных.

А як скоро тих справ nepołahodżeno, тим менše może бути комісії шкільній perekazana до полагодження sprawa так важна, як ось ся, котру порушає wniosk п. Рутовського.

Na uzasadnienie żądania, szczyoby okrema komisya była wybrana dla toji sprawy, pidnoszu, szczo w takij okremij komisiji o majoryzacyi odnoji nacyji czerez druhoju ne może buty i besidy. Ta komisya powynna buty złożona na pidstawie klucza nacyonalnoho.

Skazaw tu posoł wneskodawec, szczo traktuje tu sprawu zi szczyroju lojalnostiu; skazaw, szczo i zi storony polskoj suť prymiry do połahodzenia widnosyn na poły szkilnyctwa.

Na se skažu: Koły хочete na serjo, lojalno i szczyro traktuwaty, to traktujcie i siu sprawu w tim naprjami lojalno tak, szczyoby i sposib përewedenia toji sprawy umožlywyw nam, szczyoby ta hadka ne frazoju, ale szczyoby była na realnij pidstawie dumky połahodzenia widnosyn na poły szkilnyctwa.

Dalsze pidnoszu obstawynu, szczo wnesok p. Rutowskoho i towarzysziw dotyczyt utworenia okremych kruhiw, okremych fondiw szkilnych, okremych zarjadiw szkilnych — a w toj sposib wnesok wchodyt w ciłe zakonodawstwo szkilne i ne może buty besidy o tim, szczyoby sprawa seho wnesku była riszena łysz czerez komisiju szkilnu — pozajak chodyt o sprawu dotyczni ciłoji suspilnocy.

Dłatoho stawłaju wnesok formalnyj, szczyoby sprawu tu widosłaty ne do komisiji szkilnoji, ale szczyoby dla toji sprawy utworyty specjalnu komisiju, złożenu z 25 członiw i szczyoby skład jeji widpowidaw czyśli naselenia w kraju.

P. Leo. Proszę o głos.

Marszałek. W sprawie formalnej głos ma p. Leo.

P. Leo. Wysoki Sejmie!

Lewica sejmowa wnosząc tę sprawę dała dowód, że pragnie, by stosunki walki narodowościowej w najważniejszej dziedzinie, bo w dziedzinie oświaty złagodzić.

Sądzę, że nikt nie ma prawa powątpiewać o szczyrości zamiarów i o powadze wniosku, skoro całe stronnictwo wniosek ten tutaj przedstawiło Wysokiej Izbie.

P. poseł Lewicki wskazał, że rzecz ta sięga głęboko w ustrój szkolnictwa. Sądzę, że to jest jeden z motywów, ażeby przekazać komisji szkolnej, ponieważ komisya szkolna obejmuje zakres wszystkich spraw szkolnych i nie można wniosku takiego przekazywać komisji, do którejby trzeba wybrać zastępców wszystkich stronnictw, nie zajmujących się specjalnie szkolnictwem ale także i wszystkimi innymi dziedzinami życia publicznego; skoroby to miała być komisya dla uregulowania sporów narodowościowych, które obejmują cały szereg spraw.

Dłatego ze względów merytorycznych jestem za tem, żeby przekazać tę sprawę komisji szkolnej i mogę zapewnić, że członkowie naszego klubu w komisji szkolnej dołożą wszelkich starań, ażeby komisya rzecz tę sumiennie i spiesznie traktowała.

Dalej sądzę, że ze względów oportunistycznych nie należy rzeczy tej odrazu stawiać jako rzeczy obejmującej cały zakres sporów narodowościowych, bo się przez to utrudnia załatwienia samej rzeczy. Niejednokrotnie każdy z nas woli ze sposobności się przekonać, że chcąc zrobić cośkolwiek, trzeba robić stopniowo, krok za krokiem.

На узасадненє жаданя, щоби окрема комісія була выбрана для тої справи, підношу, що в такій окремій комісії о майоризації одної нації через другу не може бути і бесіди. Та комісія повинна бути зложена на підставі ключа національного.

Сказав ту посол внескодавец, що трактує ту справу зі щирою льяольностію, сказав, що і зі сторони польської суть приміри до полагодження відносин на поли шкільництва.

На се скажу: Коли хочете на серйю, льяольно і щиро трактувати, то тракуйте і сю справу в тім напрямі льяольно так, щоби і спосіб пëреведєня тої справи umožливив нам, щоби та гадка не була фразою, але щоби була на реальній підставі думки полагодження відносин на поли шкільництва.

Дальше підношу обставину, що внесок п. Рutowского і тов. дотичить утворєня окремих кругів, окремих фондів шкільних, окремих зарядів шкільних, — а в тої спосіб внесок входить в ціле законодавство шкільне і не може бути бесіди о тім, щоби справа сєго внеску була рішена лиш через комісію шкільну, позаяк ходить о справи, дотичні цілої суспільности.

Длєтого ставлю внесок формальний, щоби справу сю відослати не до комісії шкільної, але щоби для тої справи утворити спеціальну комісію, зложеноу з 25 членів і щоби склад єї відповідав числу населєня в краю.

Przez wybór komisji specjalnej, do której posypałyby się różne wnioski dotyczące uregulowania spraw narodowościowych utrudniłoby się załatwienie sprawy, którą uważam za najpilniejszą.

Dlatego też ze względów merytorycznych i ze względów taktycznych jestem za tem, ażeby wniosek ten przekazać komisji szkolnej.

P. Senyk. Proszu o głos.

Marszałek. Głos ma p. Senyk.

P. Senyk. Wysokij Sojme!

Może porównanie nie będzie trafne, ale ja obawiam się, że z tymi mniejszościami narodowymi w sporach szkolnych nie stało się jak z argentyńskim mięsem i wyborom dorozżyznianoji komisji.

Bezpieczno każdy z nas przyznać, że chociaż dwa narodości zaczynają między sobą spór, to zawsze ktoś trzeci z tego korzysta jak najłuchsz.

My wstąpiły do Sojmu z tym przedśwideniem, że nie tylko reforma wyborcza, ale i spory narodowości tu bodaj do pewnej miary będą połączeni. Jak je z reformujemy, o tym mówimy nie dumamy, ona idzie dość powoli i nie znamy, jakiej końca będzie to kwestia.

Przyznaję p. Rutowskiemu najłuchszim zamierom nie wychodzę z tego stanowiska, że stawiając swoje wniesienie ma więcej siebie na dumie niż swój naród.

To człowiek poważany, starszy i jego słowa musiła jemu to skazywać, że tak jak jego jako Polaka był mniejszością polską, to i Rusyna musy tak samo boli mniejszość ruską (**Głos.** Biliszist.) w tych miejscach, gdzie je biliszist polska.

Wysoka Pałata zauważyła, że nasz ruskij klub narodny zderza się z szumnymi okrzykami, bo wychodzą z tego stanowiska, że okrzyki na razie do celu nie prowadzą. Łuchsz je szczoś zrobyty, bo my dobrze znamy, że nasi godzinni besidy do niczego nie prowadzą. Bo w Sojmi nie chodzi o besidy, rozchodzą się tylko o marny głos.

Besidnik nie hoden jak nie ma kompetencji do niczego zrobyty, jego besida nie ma znaczenia, tym biliszcz, że u nas głosuje się klubami i nie od razu, który do klubu należał, ma nieraz przeciwne przekonanie, jednakże karnie i dyscyplina każą głosować tak, jak biliszcz skazała.

Moje to jest przedświdenie, że szczo była specjalna komisja, która bodaj to wniesienie o mniejszościach.

Wysoka Pałata zna dobrze, my wszyscy przypominamy sobie czasy, kiedy chodzą do szkoły. My wzięły w tego nauczyciela, my może biliszcz ciniły jak słowa babcia.

Прошу о голос.

Високий Сојме!

Може порівняне не буде трафне, але я обавляюся, що з тими меншостями народними в спорах шкільних не сталося як з аргентинським м'ясом і вибором дорожизняної комісії.

Безперечно кождий з нас признає, що коли дві народowości починають між собою спір, то завжди хтось третій з того користується як найлучше.

Ми вступили до Союму з тим передсвідченням, що не тільки реформа виборча, але і спори народостеві тут бодай до певної міри будуть поладжені. Як є з реформою, о тім мовити не думаю, она іде дуже поволу і не знаю, який кінець буде тої kwestії.

Признаю п. Рутовському найлучші заміри, не виходжу з того становища, що він ставляючи своє wniesienie мав лише себе на думці т. є. свій народ.

То чоловік поважаний, старший і його совість мусіла йому то сказати, що так, як його, як Поляка болить меншість польська, то і Русина мусить так само боліти меншість руска. (**Голос.** Білшість.) в тих місцях де є більшість польська.

Висока Палата зауважила, що наш рuskий клуб народний здержується від шумних окриків, бо виходимо з того становища, що окрики на разі до цілі не провадять. Лучше є щось зробити, бо ми добре знаємо, що наші годинні бесіди до нічого не провадять. Бо в Сојмі не ходить о бесіди, розходять ся лише о марні глоси.

Бесідник не годен, як не має компетентності до нічого зробити, його бесіда нічого не значить, тим більше, що у нас глосується клубами і не одразу, котрий до клубу належить, має nieraz протівне переконання, однакже карні і дисципліна каже глосувати так, як більшість сказала.

Моє то є передсвідчення, що була спеціальна комісія, котраби поладдила бодай тої wniesienie о меншостях.

Висока Палата знає дуже добре, ми всі припоминаємо собі часи, колисьмо ходили до школи. Ми вірили в того учителя, ми може більше цинили як слова батька.

Szkoła to je majze wsio dla czolowika, bo ona jeho wychowuje. Ne budu dalše rozprestraniaw sia o ważnocy szkoly. Popyraju pro toje, szczyoby ne zabyraty bogato czasu, wnesenie, kotre stremyt ku utworeniju specjalnoji komisiji.

Ja znaju, szczo komisja szkilna maje takie mnożestwo do dīłania i wpływiw, szczo toj referent i sekretar sūt muczennikamy formalno, nim pereczytaju, szczo do komisiji wplynuło.

Ja ne zakydaju członam komisiji nijakoji storonnyczosty, ale my abstrahujuczny wid naszylch partyjnych sporiw, jaku my predstavljajemo powahu w toj komisiji.

Troch członiw na 25, szczyoby oden buw do kwadratu swiatym Złotoustym, to win ne pomoże. Dłatoho dumaju, szczo bułoby duże wskazane, szczyoby bodaj w tim razi Wysoka Pałata zhodyła sia na utworenie toji komisiji specjalnoji w sprawach mienzosty narodnych. Z promowy p. Rutowskoho, z jeho poważnoho nastroju, z jeho staranno dobranych słiw do toji sprawy, mozna poniaty, jakoji wahy je ta sprawa.

Dłatohobym dumaw, szczo moze znajde sia bilszist w tij Pałati, kotra schocze ocinyty ważnist toji sprawy i bude hołosuwaty, szczyoby specjalna komisja buła wybrana do toji sprawy.

Popyraju wnesenie wybrania osobnoji komisiji do toji sprawy i na tim kińczu.

Marszałek. Proszę zająć miejsca. Są dwa wnioski formalne: jeden p. wnioskodawcy, aby jego wniosek został odesłany do komisji szkolnej, drugi p. Lewickiego, ażeby wybrać osobną komisję i do tej komisji wniosek ten odesłać.

Najpierw poddam pod głosowanie wniosek p. Lewickiego. Kto przyjmuje ten wniosek zechce powstać. (*Mniejszość*). Jest mniejszość, wniosek upadł.

Kto się zgadza na odesłanie wniosku do komisji szkolnej, zechce powstać (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje drugi punkt porządku dziennego, mianowicie pierwsze czytanie wniosku p. Kędziora i tow. w sprawie powiększenia personalu leśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich. (**Aleg 828**).

Celem uzasadnienia wniosku ma głos p. Kędzior.

P. Kędzior. Wysoki Sejmie!

We wniosku drukowanym jest wyszczególniony cały szereg robót tak publicznych jak prywatnych około zabudowania potoków górskich, które mają być zaprojektowane przez organy leśno-techniczne Ministerstwa rolnictwa.

Z powodu braku personalu w sekcji samborskiej Oddziału leśno-technicznego projekty te od szeregu lat zalegają. Wskutek tego, naturalna rzecz, Wydział krajowy nie może przedłożyć Wys. Sejmowi odpowiedniej ilości projektów ustaw, a temsamem udział kraju w państwowym funduszu melioracyjnym schodzi coraz niżej. I tak z dotacji ośmiomilionowej korzystał kraj w r. 1905 w stosunku 29 $\frac{1}{2}$ %, po 5 latach zaś t. j. w r. 1910 spadł ten udział na 19 $\frac{1}{2}$ %, t. j. o 10% czyli o jedną trzecią część.

Dalej weźmy drobne melioracje. Dotacja państwa na drobne melioracje wynosi 4,400.000 K. W stosunku do obszaru ról i łąk Galicya powinna korzystać z tej dotacji w stosunku 34%, tymczasem według budżetu krajowego na r. 1910 wynosi nasz udział 11.6%, a według preliminarza na rok 1911 11.07%, a więc corocznie maleje.

Ale nietylko udział kraju w dotacjach na publiczne i drobne melioracje obniża

Школа то є майже всьо для чоловіка, бо она его виховує. Не буду дальше розпрестраняв ся о важности школи. Папираю про тоє, щоби не забирати богато часу, внесене, которе стремить ку утвореню спеціальної комісії.

Я знаю, що комісія шкільна має таке множество до діланя і впливів, що той референт і секретар суть мучениками формально, нім перечеитають, що до комісії вплинуло.

Я не закидаю членам комісії ніякої сторонничости, але ми абстрагуючи від наших партийних спорів, яку ми представляємо повагу в тій комісії.

Трох членів на 25, щоби один був до квадрату святим Золотоустим, то він не pomoже. ДлЯтого думаю, що булоби дуже вказане, щоби бодай в тим разі Ви́сока Палата згодила ся на утворене тої комісії спеціальної в справах меншостий народних. З промови п. Рутовского, з его поважного настрою, з его старанно добраних слів до тої справи, можна поняти, якої ваги є та sprawa.

ДлЯтогобим думав, що може знайде ся більшість в тій Палаті, котра схоче оцінити важність тої справи і буде гоłosувати, щоби спеціальна комісія була выбрана до тої справи.

Попираю ви́сене ви́браня особної комісії до тої справи і на тим кінчу.

się, także wykonanie robót, które już zostały przez Wydział krajowy uchwalone, a na które ministerstwo rolnictwa przyznało subwencje, opóźniają się.

I tak zabudowanie potoku Psarki, górnego brzegu potoku Rudawy w powiecie chrzanowskim, miały być wykonane w latach 1905 i 1906, gdyż Wys. Sejm uchwalil na to zabudowanie zasiłek 34.000 K.

Wydział powiatowy chrzanowski urguje ciągle o wykonanie tego zabudowania, bo nie może budować drogi.

Tymczasem upłynęło 5 lat i do dziś dnia zabudowanie tego potoku nie zostało wykonane, ponieważ ministerstwo rolnictwa niema do dyspozycji odpowiedniej ilości sił technicznych, a jak 10. października b. r. namiestnictwo pisze do Wydziału krajowego, po 5 latach oznajmia obecnie ministerstwo rolnictwa, że sekcya samborska nie rozporządza żadną siłą techniczną, któraby do prowadzenia robót około zabudowania potoku Psarki w powiecie chrzanowskim jeszcze w ciągu roku bieżącego mogła być użyta.

A więc czeka Wydział kraju, czeka powiat chrzanowski 5 lat i roboty, na które subwencje są przyznane, nie mogą być do dziś dnia rozpoczęte.

Podobnie ma się rzecz z robotami publicznymi.

Według preliminarza funduszu melioracyjnego na r. 1909 przyszło do skutku w Tyrolu 78 przedsiębiorstw, przeważnie około zabudowania potoków górskich, według preliminarza na r. 1910 przedsiębiorstw 18, razem 96 robót publicznych.

Do wykonania tych robót w Tyrolu ministerstwo ma personal, ale dla Galicyi niema. W tych 2 latach w Galicyi przyszły do skutku trzy zabudowania potoków górskich: Leszcz, Biczyczanka w dorzeczu Dunajca, tudzież Gródek i Sudoł w dorzeczu Biały, i chociaż zasiłki państwowe i krajowe są wstawione do budżetów, krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego na r. 1910, Ministerstwo rolnictwa zarządziło w roku bieżącym tylko jedną robotę około zabudowania potoku Biczyczanki.

Jaki jest stosunek między Galicyą a Tyrolem? Tyrol co do obszaru jest 3 razy mniejszy od Galicyi a co do ludności 9 razy mniejszy. Więc mamy w Tyrolu 96 przedsiębiorstw a w Galicyi trzy, z których jedno tylko rozpoczęto.

Z tego się pokazuje, jak biurokracya wiedeńska o naszym zdrowiu myśli.

Dlatego pozwoliłem sobie zaproponować następującą rezolucyę:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby powiększył personal sekcji samborskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich“, ażebyśmy mogli w odpowiedniej mierze korzystać tak z państwowego funduszu melioracyjnego jak i z dotacyj dyspozycyjnej na drobne melioracye.

Pod względem formalnym proszę panów o odesłanie tego wniosku do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje dalszy ciąg rozprawy nad sprawozdaniem komisji szkolnej w przedmiocie petycji nauczycieli i nauczycielek o przyznanie w drodze łaski dodatków pięcioletnich.

Do głosu zapisany jest p. Adam. Udzielam mu głosu.

P. Adam. Wysoki Sejmie!

Nie mam zamiaru przemawiać ad meritum wniosku komisji szkolnej tembardziej, że chodzi nie o stanowcze, ale o przedstanowcze, t. j. o formalne załatwienie sprawy: o przekazanie jej Wydziałowi krajowemu, ażeby po porozumieniu z Radą szkolną przedstawił na najbliższej sesji sejmowej odpowiednie wnioski.

Chodzi mi jednak o co innego, mianowicie o sposób załatwiania spraw tego rodzaju w Sejmie, sposób który uważam, że jest zarówno dla Sejmu jako takiego jak i dla stron interesowanych zupełnie niewskazany i nie pożądany.

Dziś tego rodzaju petycye, gdy przychodzą do Sejmu, muszą faktycznie trzy względnie cztery razy uwagę całej Izby zaprzętać, chociażby chodziło o petycyę najskromniejszą co do treści, dotyczącą czyto policzenia lat służby do emerytury, czy dodatków pięcioletnich i t. d.

Przedewszystkiem przychodzi ta petycya do Sejmu, sekretarz musi odczytać ją na pełnym Sejmie, na to, aby się dostała do komisji. Komisya szkolna, bo o niej

teraz mówię, dostaje taką petycję i oczywiście nie załatwi jej odrazu, bo ma ważniejsze inne referaty jak sprawozdania Rady szkolnej krajowej przede wszystkim do załatwienia tak, że zwykle dopiero przy końcu sesji może zająć się petycjami i znowu nie może ich stanowczo załatwić, tylko musi zasięgnąć najpierw opinii powołanych do tego czynników a więc Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego.

I znowu tego komisya odrazu nie może zrobić, tylko musi iść na plenum Sejmu i zasięgnąć uchwały pełnego Sejmu — na to, ażeby sprawa poszła normalnym trybem t. zn. do Rady szkolnej krajowej, do zaopiniowania.

Jeszcze dobrze jest, jeżeli sprawa na tej samej sesji w ten sposób zostanie załatwiona. Ale często dzieje się gorzej.

Zwracam n. p. uwagę Wys. Izby, że sprawozdanie komisji szkolnej, które dziś leży przed nami, ma datę 15. lutego 1910 a dopiero 12. października br. dostało się na pełny Sejm na to, ażeby w sposób przedstanowczy została załatwiona.

To jest jeszcze wypadek dość szczęśliwy, boć ostatecznie bardzo łatwo może się zdarzyć i tak już bywało, że na takie przedstanowcze załatwienie, sprawa musi poczekać i rok cały albo 2 lata i wyżej.

Sprawa więc po raz drugi przez Sejm rozpatrywana jeszcze w tem przedstanowczem stadyum załatwienia dostaje się do Rady szkolnej krajowej, która udziela Wydziałowi krajowemu swojej opinii a Wydział krajowy znowu na najbliższej sesji sejmowej (w najlepszym razie) przedstawi ją Sejmowi, Sejm musi ją znowu najpierw komisji przekazać a dopiero z komisji po raz czwarty do Sejmu przychodzi na to, ażebyśmy uchwalili czy nauczycielowi lub nauczycielce policzyć 5 lat służby spędzonej prowizorycznie do emerytury czy nie.

Mnie się zdaje, że tego rodzaju sposób załatwiania rzeczy w wysokim stopniu ubliża powadze Wys. Sejmu a ubliża dla tego, że — przepraszam za wyrażenie — dla lapaliów, dla rzeczy czysto formalnych wymaga czterokrotnego zaprzętania uwagi Wys. Sejmu, nie mówiąc już o tem, że taki sposób załatwiania spraw petycyjnych jest niesłychanie przykry dla każdego proszącego, a takich proszących są setki, i chyba nie ma tu w Izbie między nami nikogo, któryby nie był oblegany przez szeregi tego rodzaju petentów; zostaje tylko ewentualność czekania latami całymi na to, ażeby jego prośba choćby najskromniejsza została tak czy owak przez Sejm załatwiona.

Chodziłoby mi o to, by Wys. Sejm zechciał usunąć tego rodzaju sposób przedstanowczego załatwiania spraw, który koniecznie domaga się reformy.

Na dobrą sprawę, przy dobrej woli możnaby taką reformę w krótkiej drodze przeprowadzić przez odpowiednią, przyznając z góry, rozszerzającą interpretację jednego z paragrafów obecnego regulaminu Sejmowego. Mam tu na myśli § 31. regulaminu, który w ustępie trzecim powiada (*czyta*):

„Komisye mają także prawo zapraszać na swe posiedzenia reprezentantów władz rządowych w celu udzielania potrzebnych wyjaśnień i informacji“.

Skoro regulamin pozwala komisjom zapraszać reprezentantów władz rządowych w celu wysłuchania ich opinii, to możnaby drogą rozszerzającej interpretacji dojść do tego, że komisji wolno jest, nie odwołując się do plenum Izby zasięgnąć opinii Rady szkolnej krajowej względnie Wydziału krajowego.

Jestem jednak przekonany, że na taką rozszerzającą interpretację nie łatwo się zgodzą wszystkie stronnictwa Izby, nie pozostaje mi więc nic innego, jak tylko drogą rezolucji domagać się wezwania Wydziału krajowego, aby na najbliższej sesji przedstawił wniosek w przedmiocie zmiany regulaminu, któryby pozwalał komisji w krótkiej drodze porozumieć się z władzami rządowymi względnie z Wydziałem krajowym tam, gdzie chodzi o zasięgnięcie informacji dla przedstanowczego załatwienia pewnej sprawy.

Dlatego pozwalam sobie przedstawić do uchwały Wys. Izbie rezolucję tej treści (*czyta*):

„Wzywa się Wydział krajowy, aby na najbliższej Sesi Sejmowej przedłożył wnioski w przedmiocie zmiany regulaminu Sejmowego w tym kierunku, aby komisjom Sejmowym wolno było bezpośrednio — dla przedstanowczego załatwienia spraw petycyjnych — żądać od władz rządowych i krajowych odpowiednich informacji i opinii“.

Marszałek. Do głosu zapisany p. Witos. Udzielam mu głosu.

P. Witos. Wysoki Sejmie!

W sprawozdaniu komisji szkolnej przewija się znowu cały szereg cyfr i numerów, którymi są zaopatrzone petycje nauczycieli, więc zastanowić się nam wypada, co kryje się za tem, co spowodowało tych ludzi do wniesienia tych petycji, aby w drodze łaski uzyskać to, czego w drodze ustawy uzyskać nie mogą, co wogóle kryje się za tem wszystkim.

W sprawozdaniu komisji jest powiedziane, że nauczyciele i nauczycielki, a więc ludzie, którzy mają nam wychować i przysposobić przyszłe społeczeństwo, którzy mają przysposobić krajowi obywatele, proszą o przyznanie im w drodze łaski większego kawałka chleba.

I rzeczywiście smutno to przyznać się do tego, że ci, którzy prowadzą do przyszłości młodzież, ci, co wychowują ten naród, którzy kształcą przyszłych obywateli, głosem rozpaczliwym wołają o pomoc, wołają o kawałek chleba.

Zaprzeczyć temu się nie da zupełnie, że aczkolwiek różne czynniki zastanawiały się nad losem nauczycielstwa, aczkolwiek dużo o tem mówiono i pisano, dola nauczela była dolą kiepską, była dolą nie do pozazdroszczenia i tak do tego czasu pozostaje.

Jest rzeczą znaną, że żandarm, że strażnik, że różni podurzędnicy i ludzie bez kwalifikacji, ludzie nie mający ani w połowie tak odpowiedzialnego stanowiska, jakie mają nauczyciele, są lepiej sytuowani, pobierają lepszą pensję i lepiej żyć mogą aniżeli nauczycielstwo.

Nie wiem czy człowiek głodny potrafi myśleć o ideałach, o czemś wznioślejszem, jeżeli nie o głodzie, który mu zawsze dokucza i nie wiem, czy należy pozostawiać w przykrem położeniu tych, którym kraj powierzył swą młodzież, a więc przyszłość społeczeństwa, przyszłość narodu.

Ale nietylko nad tym chlebem powszednim zastanowić się nam należało, ale rozpatrzyć także, w jakich warunkach ci nauczyciele pracują, gdzie mieszkają, zastanowić się nam należało także i nad higieną i nad ich zdrowiem.

Ludzie ci mają wychowywać naród, a w wielu wypadkach nie są w możności tego uczynić z powodu lichego nieodpowiedniego pomieszczenia szkoły.

Jest zupełnie usprawiedliwionem przysłowie, że w silnem ciele silny duch mieszka.

Jeżeliby się to miało zastosować do nauczycieli, to niezawodnie w tych słabych ciałach mieszkać musi i słaby duch.

W bardzo wielu wypadkach zbytne obciążenie pracą liche odżywianie się, złe i niehigieniczne mieszkanie uniemożliwia nauczycielom skuteczną pracę.

I dziś przychodzi na myśl, że wiele tu zawiniły czynniki decydujące, od których to zależy, bardzo wiele tu zawiniły przez opóźnienie budowy szkół i pomieszczeń dla nauczycieli, chociaż w wielu wypadkach gminy bardzo często były pociągane do tego, do czego nie pociąga ich ustawa.

Wprawdzie sprawozdanie Rady szkolnej krajowej za rok ubiegły mówi, że już tylko w paru setkach mało wyżej jak w jednej setce gmin brak dotąd szkół to jednak stan faktyczny zupełnie inaczej się przedstawia.

Jeżeli najpierw weźmiemy to, iż w wielu gminach, o których sprawozdanie powiada, że posiadają szkoły, znajdują się tylko chałupy będące siedliskami zarazy, domki, które uległy grzybowi, rudery, które nadają się raczej na stajnie aniżeli na szkoły, to zrozumiemy, że w takich norach mieszczących nieraz po parę set dzieci nauczyciela, przebywającego tam po kilka godzin dziennie, nie może być wydatną i Rada szkolna krajowa nie zdoła nas przekonać, że rzecz przedstawia się inaczej.

Nadto pracę nauczycieli utrudniają bardzo wielkie okręgi szkolne.

W miesiącach zimowych podczas śniegów w okolicach mających bardzo lichą komunikację $\frac{1}{3}$ część dzieci do szkoły zapisanych, nie mówię już o obowiązanych do nauki szkolnej, nie uczęszcza do szkoły, bo uczęszczać nie może.

Nie każdy bowiem może sobie pozwolić na to, aby dzieci odwoził saniami, a znowu dziecko w wieku szkolnym nie może w zimie po śniegu i podczas zawierchy maszerować po kilka kilometrów do szkoły.

Te cyfry w sprawozdaniu komisji wymownie mówią o tem, że zanadto mało zwraca się uwagi na tych, którzy powinni być dobrze sytuowani.

Jednakże chcąc od nauczycieli dużo żądać, trzeba im dać tyle, by z nich nie

robić niezadowolonych, ale takich, którzyby wiedzieli, że pracę ich się należy wy-nagradza, tak by należy obowiązki swoje spełniać mogli.

Słan dotychczasowej nauki nie budzi w nas nadziei, że sprawa postąpiła na-przód. W prawdzie sprawozdanie odpowiednie mówi o tem, że liczba analfabetów nie-słychanie się zmniejszyła, jest to objaw bardzo pocieszający, i chyba niema nikogo w tej Wysokiej Izbie, któryby się tem nie radował, jednak gdyby chciał się przekonać o ile posunęła się oświata prawdziwa naprzód, o ile obywatele wyszli ze szkoły, sta-nęli na odpowiedniej wysokości oświaty, sprawa ta wyszłaby zupełnie inaczej i tu procent tych analfabetów byłby daleko większy, wprost zastraszający.

Jeżeli dziś konstytucya powołała wszystkich obywateli do pracy w kraju, nadała im równe prawa, to dążeniem naszym powinno być, aby ich postawić na odpowied-nim stopniu oświaty, żeby im oświaty nie skąpić.

Jednak widzi się zupełnie co innego. Widzi się, że system stosowania nauki w szkołach w wielu wypadkach utyka i ten, kto wychodzi z tych szkół, jest daleko gorszym analfabata od tego, który wyszedł ze szkół przed 20 lub 30 laty. Jest to sy-stem, o którym się powiada „że się uczy, aby nie uczyć“, i z tego powodu są tak marne wyniki.

Nikt nie zaprzeczy temu, że i względy narodowe, względy społeczne i wszystkie inne za tem przemawiają, aby mieć jak najwięcej obywateli uświadomionych, którzyby dążyli ze świadomością do swego celu i wiedzieli po co tak, a nie inaczej robić. Szkoła powinna iść w tym kierunku i my tego od szkoły żądamy i żądać mamy prawo.

Dlatego też sądzę i mam tę nadzieję, a jak myślę i uzasadnioną, że komisya szkolna i Wysoki Sejm nie tylko zastanowią się nad tem, ale postarają się o usunię-cie tych braków dotychczasowych i tym ludziom umożliwić życie i przez to spełnić zadanie, które w tej chwili jest najważniejsze. (*Brawa i oklaski*).

Marszałek. Ja nie chciałbym przerywać szan. posłowi, jednak muszę zwrócić uwagę na to, że nie podobna mówić o celu szkolnictwa ludowego tam, gdzie jest na porządku dziennym sprawozdanie komisji szkolnej w przedmiocie petycji nauczycieli i nauczycielek o przyznanie w drodze łaski dodatków pięcioletnich, i chodzi o ode-słanie do Wydziału krajowego.

Sekretarz p. **Urbański.** Proszę o głos.

Marszałek. Głos ma sekretarz p. **Urbański.**

Sekretarz p. **Urbański.** Wnoszę na zamknięcie rozprawy.

Marszałek. Czy żąda jeszcze kto głosu?

P. T. **Staruch.** Proszu o hołos.

Прошу о голос.

Marszałek. Jest wniosek zamknięcia rozprawy, kto się z nim zgadza, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Głos ma zapisany p. T. **Staruch.**

P. T. **Staruch.** Wysoka Pałato!

Budu sia trymaw uwahy JE. Marszałka, i budu howoryw łysz o samym przed-meti narad, a se z toi przyczyny, szczo jak raz je w moim powiti odyń uczytel, kotryj je wyczyslenyj w petycyi, a iszow do mene w piszky try myły.

Win buw uczytelem 30 lit, a pry spen-syonowaniu ne poczysleno jemu ti lita, kotri win służyw, poky ne zistaw stabilizo-wanyj.

My znajemo, jak naszi własty szkilni a specyjalno „święta“ Rada szkilna krajewa uczyteliw kwalifikujut!

W otsim wnesku majemo 52 pety-cyi. Otze musymo sobi predstavyty, szczo ony wnesly tu petycyju szcze w tamtim roci a na komisii byla szcze w lutim trak-towana, a teper prychodyt na Sojm, szczo-by. Wydił krajewyj rozslidyw otsiu sprawu

Висока Палато!

Буду ся тримав уваги Є. Е. Мар-шалка і буду говорити лиш о самім предметі нарад, а се з тої причини, що як раз є в моім повіті один учитель, котрий є вичислений в справозданю комі-сійним а ішов до мене пішки три мили.

Він був учителем 30 літ, а при спен-сионованю не почислено єму тих літ, котрі він служив, поки не зістав стабіль-зований.

Ми знаємо, як наші власти шкільні а специяльно „свята“ Рада шкільна кра-ева учителів кваліфікують.

В отсім внеску маємо 52 петиції. Отже мусимо собі представити, що они внесли ту петицію ще в тамтім році, а на комісії була ще в лютім трактована, а тепер приходить на Сојм, щоби Виділ краєвий розслідив отсю справу

w porozumieniu z Radą szkolną, ta szczo by przedłożyw aż na buduczij sesyji.

Moi panowe! To wyhladaje akuratno tak, jak żebrak prosyt sytoho o kawalok chliba, a sytyj dywyt sia na niego: „szczo chcesz duraku, tobi sia chce istry, a idy sobi wid mene!“

To same dije sia z tymy 50 petycyjamy przedłożenymy czerez naszych muryniw!

Czyż ti petycyji ne mohły wże buty do nynisznoho dnia czerez Wydił krajewyj i Radu szkolnu krajewu wże rozslidżeni?

Kołyb tut iszło o propinacyju, to prawycia iszlab nohamy i rukamy, ałe koły ide o tych, szczo pracuijut dla ciłoji suspilnocy, to ich sprawy traktuje sia z uśmieszkom i pohordoju.

Na szczoż wony wnesły petycyi?

Czy na se, szczo by leżały po biurach i kancelaryjach, rik dwa, try?

Dłatoho ja popyraju ti petycyi i maju nadiju, szczo sprawa bude połahodżena, jak sia należyt, a poruczymbym łysz Radi szkolnij krajewyj, szczo by newidomowała toho piatolitnoho dodatku za jakyjbud' małeńkyj hrich.

Bo jesty nyni ynszi organa popowniajūt ohydni zbrodni, i za se awansujūt, to možna i uzhladnyty takož u bidnych uczyteliw małeńkyj hrich.

Dłatoho spodiju sia, szczo Wydił krajewyj i Rada szkolna krajewa, petycyj otsi prychno połahodyt.

Marszałek. Głos ma p. sprawozdawca.

Sprawozdawca p. **Bandrowski.** Wysoki Sejmie!

Przeciw wnioskowi komisji szkolnej właściwie nikt nie przemawiał, natomiast liczni posłowie dali wyraz przekonaniu, które jest również przekonaniem komisji szkolnej, że sposób załatwiania petycji szkolnych zwłaszcza nauczycielskich, które swoją drogą masowo przychodzą do Sejmu, jest trochę przewlekły.

Najodpowiedniej ujął tę sprawę według mego zdania p. Adam zgłaszając rezolucję, ażeby odpowiednie poprawki w regulaminie poczynić. Nie mam upoważnienia od komisji szkolnej ale przypuszczam, że komisja szkolna przeciw takiemu załatwieniu sprawy nic mieć nie będzie, dlatego z mojej strony popieram tę poprawkę.

Proszę o przyjęcie naszego wniosku.

Marszałek. Kto przyjmuje wniosek komisji, który opiewa: (*czyta*): „Wysoki Sejm raczy uchwalić: Petycje do l. 358, 359, 612, 822, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 957, 1.051, 1.077, 1.400, 1.418, 1.419, 1.507, 1.508, 1.558 1.624, 1.627 1.871, 1.997, 2.117, 2.234, 2.242, 2.243, 2.248, 3.267, 3.495, 3.616, 4.107, 4.176, 4.181, 4.813, 4.935, 4.943, 5.366, 5.494, 5.777 — odstępować się Wydziałowi krajowemu z wezwaniem, aby je rozpatrzył w porozumieniu z Radą szkolną krajową i przedłożył na następnej sesji sprawozdanie wraz ze swymi wnioskami“, zechce rękę podnieść (*Większość*). Wniosek przyjęty.

Obecnie jest rezolucja p. Adama, która opiewa: (*czyta*):

„Wzywa się Wydział krajowy, aby na najbliższej sesji sejmowej przedłożył wniosek w przedmiocie zmiany regulaminu sejmowego w tym kierunku, aby komisjom sejmowym wolno było bezpośrednio — dla przedstanowczego załatwienia spraw petycyjnych — żądać od władz rządowych i krajowych odpowiednich informacji i opinii“.

в порозуміню з радою шкільною, та щоби предложив аж на будучій сесуї.

Мої Панове! То виглядає акурат так, як жебрак просить ситого о кавалок хліба, а ситий дивить ся на него: „що хочеш дураку, тобі ся хоче їсти, а йди собі від мене!“

То саме діє ся з тими 50 петициями предложеними через наших муринів!

Чи ж ті петиції не могли вже бути до нинішного дня через Виділ краєвий і Раду шкільну краєву вже розсліджені?

Колиб тут ішло о пропінацию, то правиця йшлаб ногами і руками, але коли йде о тих, що працюють для цілої суспільности, то їх справи трактує ся з усьміхом і погордою.

На щож они внесли петиції?

Чи на се, щоби лежали по бюрах і канцеляриях рік, два, три?

Длatoго я попираю ті петиції і маю надію, що справа буде полагоджена як ся належить, а поручивбим лиц Ради шкільній краєвий, щоби не віднимала того пятьлітного додатку за якийбудь маłeнький грїх.

Бо єсли нині иньші organa поповняють огидні збродні і за се аванзують, то možna і узгляднити такož у бідних учителів маłeнький грїх.

Длatoго сподію ся, що Виділ краєвий і Рада шкільна краєва петиції отсі прихильно полагодять.

Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto tę rezolucję przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęta.

Następuje sprawozdanie komisji budżetowej (ustne) o wnioskach nagłych w przedmiocie zapomóg dla pogorzalców.

Sprawozdawca poseł Niezabitowski ma głos.

Sprawozdawca p. **Niezabitowski** (*czyta*):

Sprawozdanie

komisji budżetowej o wnioskach nagłych:

Ls. 6.528 p. Kryswatego i tow. w sprawie zapomogi dla pogorzalców gminy Toki; Ls. 6.255 p. Jul. Brunickiego i tow. w sprawie zapomogi dla pogorzalców gminy Juseptycze i Czernica, w tej samej sprawie Ls. 6.260 i 6.263 pp. Petruszewicza i Senyka; Ls. 6.256 p. Merunowicza i tow. w sprawie pogorzalców gminy Biłka szlachecka; Ls. 6.258 p. Tym. Starucha i tow. w sprawie zapomogi dla pogorzalców gminy Słoboda złota; Ls. 6.261 p. Dumki i tow. w sprawie pogorzalców gmin: Porzeczce, Zubrzec, Dubno, Wołoszcz, Meczyszczów, Budzanów i Juseptycze; Ls. 6.262 p. Makucha i tow. w sprawie pogorzalców gminy Tłumacza; Ls. 6.525 p. Wasunga i tow. w sprawie pogorzalców gminy Budzanowa; Ls. 6.661 p. Skrzyńskiego i tow. w sprawie pogorzalców gmin Trześniowa i Wałodza; Ls. 6.799 p. J. Brunickiego i tow. w sprawie pogorzalców gminy Duliby; Ls. 6.800 p. Obertyńskiego i tow. w sprawie pogorzalców gminy Rata; Ls. 6.808 p. T. Starucha i tow. w sprawie pogorzalców gminy Dachnów; Ls. 6.908 p. Skwarka i tow. w sprawie pogorzalców gminy Bilinka; Ls. 6.909 p. Sodomory i tow. w sprawie pogorzalców gminy Sieniakowce; Ls. 7.062 Sozańskiego i tow. w sprawie pogorzalców gminy Wołoszcza; Ls. 7.060 p. Theodorowicza i tow. w sprawie pogorzalców gminy Michalcze; Ls. 7.072 p. Dumki i tow. w sprawie pogorzalców gminy Howyl i Cecowa; p. Kozłowskiego i tow. w sprawie pogorzalców gminy Majdan; p. Krzczunowicza i tow. w sprawie pogorzalców gmin Tenetniki i Korżowa.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

W załatwieniu wniosków nagłych o udzielenie zapomóg dla pogorzalców przeznacza się kwotę 8 000 K do dyspozycji Wydziału krajowego, z zastrzeżeniem jednak, że z kwoty nie mogą być obdarowani pogorzalcy, którzy już otrzymali zapomogi z funduszu krajowego

Wydatkiem tym obciąża się budżet z r. 1910.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu?

P. T. **Staruch.** Proszu o głos. | Прошу о голос.

P. **Wasung.** Proszę o głos.

P. **Skwarko.** Proszu o głos. | Прошу о голос.

Marszałek. Głos ma p. Staruch.

P. **Staruch.** Wysokij Sojme!

Високий Соjме!

Muszu mij głębokij żal wyskazyty przed Wys. Pałatoju, szczo komisija budżetowa kraju takoho jak my na stilko neszczast', skilko sia w oseny stało, prychodyt z takim wneskom jak nam p. prawozdawceć przedstawlaje.

Мушу мій глибокий жаль висказати перед Вис. палатою, що комісія бюджетова краю такого як ми, иа стільки нещаст', скільки ся в осени зтало, приходить з таким виеском, як нам п. справоздавець представляє.

Preciń ja sam przed dniamy zhołosyw nahlaczij wnesok pro seło de 57 hospodarstw pohoriło a szkoda wynosyt 300.000 koron, a takich nahlaczich wnesoń z ciłoji Pałaty i z toho i tamtoho боку mnoho tu wneseno, a komisija budżetowa prychodyt z wneseniem jakim?

Прецинь я сам перед днями зголосив наглячий внесок про село, де 57 господарств погоріло, а шкода виносить 300.000 корон, а таких наглячих внесень з цілої Палати і з того і з тамтого боку много ту внесено, а комісія бюджетова приходить з внесенем яким?

Szczoby wstawyty do budżetu 8.000 koron!

Щоби вставити до бюджету 8.000 корон!

Panowe ja muszu skazaty, szczo ja takyj małeńkij czolowik a muszu wstydaty

Панове, -я мушу сказати, що я такий маленький чоловик, а мушу встида-

sia, szczo my z czymś podobnym prycho-
dymo.

Majemo sotky tysiacziw do wykudania na wsilaki nawit nepotribni riczy (i ja pry budżeti wyczyślu Wam panowe taki pozycyi) sut tam rubryky w budżeti, z kotrych możnaly ciłkom śmiło zrezygnuwały, a tut de pohoryły sotky, de tysiaczi rodyn neszczasnnych suprotyw zymy ostały sia bez dachu, de majże nijakij rik ne buw tak przykryj i neszczasnnyj w ciłym kraju tak na schodi jak i zachodi, wy panowe przyznajete na pidmohy 8.000 koron!

Se chyba kpynamy možna nazwaty. Rozumiju se szczo komisya budżetowa brała na uwahu szczo jeśmo w dowhach, szczo budżet krajewyj wykazuje deficyt, ale ja buw na komisiji promysłowij i pobaczyljem, szczo szafuje sia sotkamy tysiacziw i je na to wsio hroszi uchwałeni i pozyczky. Toż w tym neszczastju ne chto inszyj łysze my powynni przyty z pomoczeju tym hołodnym ditjam bez dachu, — a Panowe proponujete na te wseho 8000 koron! Taż jesty 3 abo 4 hospodarstwa pohoryłyby, to na pidmohu dla nych samych treba by 9000 koron. Taż to sut' kpyny!

Prawda szczo dejaki seła oderżały pidmohu jak Dachiw 4000 koron wid Namisnyctwa, prawda, ja przyznaju przykru sytuaciju budżetu krajewoho, ale z druhiy storony treba przyznaty, szczo my stilko dowhiw robymo na riczy, jesty ne skažu ciłkom nepotribni, to szczo najmensze ne konieczno potribni i uważaju szczo komisja budżetowa powynna była inaksze postupyty i zaproponuwały chocz kilkadiesiąt' tysiacziw koron. Jakby p. Sprawozdawec rozdiływ sobi tych proponowanych 8000 koron, to nawit' po kilkadiesiąt' koron na odno seło ne prypade, a nawit' po sotyku na odnu rodynu. Z takimy kpynamy w neszczastju hde tysiaczi meszkańciw kraju toho terpyt' prychoadyty ne možna. Ja uważaju, szczo hirszoho neszczastja nema jak koły czołowik pohoryt, bo jesty woda komuś szczoś zabere, to za te daśt' druhomu ale ohoń nyszczyt wse i tii bidaky wytiahajut tu do nas ruku o pomicz, bo my bałkamy toho kraju i majemo obowiazok, ich w neszczastiu ratuwały, bo jesty nam potreba hroszyj, to my zakonodatno wse ochotno ne pytajuczy ich siahajemo śmiłoju rukoju do ich keszeni. Toż ony majut powne prawo i wid nas żadaty pomoczy!

Dlatoho stawljaju wnesok, szczo by Sojm uchwaływ, szczo wstawlaje sia w budżet na buducze dla wsich pohorilciw, kotri seho roku ponesty neszczastie kwotu 100.000

ти ся, що ми з чимсь подібним приходимо.

Маємо сотки тисячів на всілякі навіть непотрібні річи (я при бюджеті вчислю вам панове такі позиції) суть там рубрики в бюджеті, з котрих можнаби цілком сьміло зреzyгнувати, а тут де погоріли сотки, де тисячі родин нещасних супротив зими остали ся без даху, де майже ніякий рік не був так прикрий і нещасний в цілім краю, так на сході як і заході, ви панове признаете иа підмогу 8000 корон;

Се хйба кпинами можна назвати. Розумію се, що Комісія бюджетова брала на увагу, що єсьмо в ддоргах, що бюджет краєвий виказує дефіцит, але я був иа комісії промисловій і побачивем, що шафує ся соткама тисячів і є на то все гроші ухвалені і позички. Тож в тім нещастю не хто инший, лише ми повинні прийти з помочою тим голодним дітям без даху, а Панове пропонуєте на то 8000 корон! Таж єсли 3 або 4 погорілиби, то на підмогу для них самих требаби 8000 корон. Таж то суть кпини!

Правда, що деякі села одержали підмогу як Дахнів 4000 корон від Намісництва, правда, я признаю прикру ситуацію бюджету краєвого, але з другої сторони треба признати, що ми стілько довгів робимо на річи, єсли не скажу цілком непотрібні, то що найменше не конечио потрібні і uważаю, що комісія бюджетова повинна була инакше поступити і запропонувати хоч кількадесяч тисячів корон. Якби п. справоздавец розділив собі тих пропонованих 8000 корон, то навіть по кількадесять корон на одно село не припадає а навіть по сотикови на одну родину. З такими кпинами в нещастю, де тисячі мешканців того краю терпить, приходити не можна. Я uważаю що гіршого нещастя нема, як коли чоловік погорить, бо єсли вода комуś щось забере, то за те дасть другому, але огонь нищить все і ті бідаки втягають ту до нас руку о поміч, бо ми батьками того краю і маємо обовязок іх в нещастю ратувати, бо єсли нам потреба гроший то ми закондатно все охотно не питаючи іх, сягаємо сьмілою рукою до іх кешені. Тож они мають повне право і від нас жадати помочи!

Длятого ставляю внесок, щоби Сойм ухвалив, що вставляє ся в бюджет на будуче для всіх погорілців, котрі сего року понесли нещасте, квоту 100.000

koron. Kraj se wyderżył, a koły treba na te pożyczku zatiahnuty, to ti pohorilci jak my im teper damo pomicz, ochotno i toj procent i toj dowh pomożut' spłatyty.

Na tim kińczu.

Marszałek. Głos ma p. Wasung.

P. Wasung. Wysoki Sejmie!

Ponieważ należałem do wnioskodawców, którzy poruszyli sprawę zasiłku z funduszów krajowych dla pogorzalców Budzanowa, przeto uważam, że kwota, z którą przychodzi komisya budżetowa, jest tak mała, że absolutnie nawet według zwyczajnej normy, którą przyjmuje Wydział krajowy, że dla pogorzalców przyznaje po 10 K. za jeden numer domu, w tym wypadku nie będzie starczyła.

Proszę Panów, powodem daczego trzeba przyjść z pomocą, jest to, że wszyscy włościanie nie są asekurowani, oraz że przy pożarach w jesieni cała krescencya na Podolu nawet fasola i kukurudza jest już zwieziona. Jeżeli to zważymy, to dojdziemy do tego, że chociażby to nawet było asekurowane, to włościanin odbuduje się z wiosną ale jego bydło, świnię nie przekarmi się przez zimę, więc przyjdzie z pomocą jest koniecznym.

W miasteczku, o którym przed chwilą wspomniałem, jest sytuacja taka, że przeszło 200 sztuk bydła było, więc jeżeli włościanie nawet wysilą się finansowo na to, ażeby móżd się odbudować przed zimą, to nie potrafią już utrzymać bydła i sprzedają a to jest ruiną dla gospodarstwa na długie lata. Wobec tego stawiam wniosek, ażeby podnieść tę kwotę zasiłku do 15.000 Koron.

Sekretarz p. **Urbański.** Proszę o głos.

Marszałek. Głos ma sekretarz p. Urbański.

Sekretarz p. Urbański. Stawiam wniosek zamknięcia rozprawy.

Marszałek. Jest wniosek zamknięcia rozprawy. Czy żąda kto głosu w sprawie wniosku komisji? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda podaję do głosowania wniosek zamknięcia rozprawy. Kto się z nim zgadza zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty. Głos ma jeszcze zapisany p. Skwarko.

P. Skwarko. Wysokij Sojme!

Wnesenie komisji zwuczyl' w takim sposob, szczo pryznaczae sia kwotu 8000 Koron na zapomohu dla pohorilciw do rozporjadymosty Wydiłu krajewoho z tym, szczo ta kwota maie buty pryznaczena dla tych, kotri szcze nijakoji pidmohy z fondiw krajewych ne oderżaly.

Może otże zajty taka ewentualniś' szczo pohorilci w jakijś hromadi distaly wże zapomohu np. 500 Koron czy 1000 Koron, pidczas koły szkoda tych pohorilciw je tak wysoka jak w jakijś inszij hromadi, kotra dosy szcze niczo ne distala ałe z fondu teper uchwaluwanoho distane n. p. 2000 Koron.

Otże dlatoho, szczo taja hromada distala wże 500 czy 1000 Koron, to wże ne butaby uzhladnena i niczo ne distalaby. Z toho powodu dumaju, szczo butaby sprawedytwa poprawka toho roda — (a ja jeśm za pidwyzszeniem toho fondu na kwotu 15.000 Koron), — szczo prydilaje sia tych 15 000 Koron do rozporiadymosty Wydiłu krajewoho do riwnomirnoho podiłu meży pohorilciw widpowidno do sumy szkid w koźdij hromadi z uzhladnieniem udińenoji wże zapomohy i pobranoho aseku-racyjnoho widszkodowania. Znaczyt', szczo

Корон. Край се видержить, а коли треба на те позичку зятягнути, то ті погорільці, як ми їм тепер дамо поміч, охотно і той процент і той довг допоможуть сплатити. На тим кінчу.

Високий Сојме!

Внесене комісії звучить в такий спосіб, що призначає ся квоту 8000 Корон на запомогу для погорільців до розпорядимости Виділу краєвого з тим, що та квота має бути призначена для тих, котрі ще ніякої підмоги з фондів краєвих не одержали.

Може отже зайти така евентуальність, що погорільці в якійсь громаді дістали вже запомогу 500 Корон чи 1000 Корон, підчас коли шкода тих погорільців є так висока, як в якійсь иньшій громаді, котра доси ще нічо не дістала, але з фонду теper ухвалюваного дістане пр. 2000 Корон.

Отже 500 чи 1000 Корон, то вже не булаби згляднена і нічо не дісталаби. З того поводу думая, що булаби справедлива поправка того рода — (а я єсьм за підвизшенем того фонду на квоту 15.000 Корон), — що приділяє ся тих 15.000 Корон до розпорядимости Виділу краєвого до рівномірного поділу межи погорільців відповідно до суми шкід в кождій громаді з узглядненем уділеної вже запомоги і побраного асекураційного відшкодованя. Значить, що если зідмоги якась громада дістала за мало, так

jesły z pidmohy jakaś hromada distała za mało, ta szczo widpowidno do sumy jeji udiłenoji zapomohy insza hromada distała by dańko bilsze, to tohdy należałoby tamtij hromadi szcze resztu dodaty i perewesty riwnomirniś' w podili kwot.

Na tim kińczu.

Marszałek. Głos ma p. sprawozdawca.

Sprawozdawca p. **Niezabitowski.** Wysoki Sejmie!

Dotychczas było w zwyczaju, że Sejm przeznaczal w budzecie pewną sumę do dyspozycyi Wydziału krajowego na zapomogi dla pogorzalców. Przyznawano dotychczas 10000 na cały rok, a w preliminarzu na r. 1911 kwotę tę podniesiono do 15000. Dlatego mojem zdaniem, które podziela komisya budżetowa, ten fakt, że jakiś pożar zdarzył się w czasie sejmu lub bezpośrednio przed Sejmem, nie powinien być powodem, żeby takich pogorzalców wyjątkowo faworyzować. Komisya proponuje sumę 8000 na te szkody, które wyjątkowo w czasie Sejmu lub bezpośrednio przed nim powstały i nie mam upowaznienia ze strony komisji zgodzić się na podniesienie tej kwoty. Co do wniosku p. Skwarki, żeby Wydział krajowy rozdzielał zapomogi w miarę poniesionych szkód, to rozumie się to samo przez się, że powinno się rozdzielać tak, iżby biedniejszy otrzymał więcej a zamożniejszy mniej, więc nie uznawałem za stosowne dodawać tego we wniosku, ale zresztą przeciw temu nic nie mam.

Proszę Izby o przyjęcie wniosku komisji budżetowej.

P. T. Staruch. Prosu o hołos do mojej rezolucji.

Marszałek. Teraz rozprawa już zamknięta. Szanowny poseł właśnie w sprawie tej rezolucji mówił i na końcu ją postawił a teraz będzie ona przedmiotem głosowania.

P. T. Staruch. Proszu o hołos do sprostowania rezolucji.

Marszałek. Głos ma p. T. Staruch.

P. T. Staruch. Wysokij Sojme!

Na kińcy mojej besidy postawiyw ja wnesok, szczo by Sojm uchwaływ 100000 dla pohorilciw. Pozajak piśla regulaminu jest to nemysłyme, bo popered musyt toje buty w komisji budżetowij, prostuju mij wnesok w tim naprjami, szczo by wnesok widczytanyj czerez p. sprawozdatela widosłaty nazad do komisji budżetowoji i szczo by ona za try dny pryjszła z inszym wneskom stawljuczym widpowidnu kwotu na pohorilciw.

Marszałek. Najlepiej głosowanie wszystko rozstrzygnie. Proszę zająć miejsca.

Najpierw mamy wniosek odraczający p. T. Starucha, potem trzy wnioski cyfrowe: komisji z kwotą 8000 K. p. Wasunga z kwotą 15000 K. p. T. Starucha z kwotą 100000 K. Nadto jest dodatkowa poprawka p. Skwarki bez względu na cyfrę, bo odnośnie do wszystkich cyfr bez względu na to, jakaby została przyjęta. Poprawkę tę przed głosowaniem odczytam.

Podaję więc najprzód do głosowania wniosek p. T. Starucha, aby tę sprawę na powrót odesłać do komisji. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce powstać. (*Mniejszość*). Jest mniejszość. Wniosek upadł.

Teraz będziemy głosowali nad cyframi. Są trzy cyfry 100000, 15000 i 8000. Kto przyjmuje wniosek p. T. Starucha żeby przyznać 100000 K. zechce powstać (*Mniejszość*). Jest mniejszość. Wniosek upadł.

Kto się zgadza na wniosek p. Wasunga, żeby przyznać 15000 K. zechce powstać (*Większość*). Jest większość granicząca z jednomyślnością. Wniosek jest przyjęty.

Następnie jest jeszcze dodatek p. Skwarki, który opiewa: (*czyta*)

що відповідно до суми єї уділеної запомоги, иньша громада дисталаби далеко більше, то тогди належалоби тамтій громаді ще решту додати і перевести рівномірність в поділі квот.

На тім кінчу.

Прошу о гоłos до моєї резолюції.

Прошу о гоłos до спростованя резолюції.

Високий Сојме!

На кінци моєї бесіди поставив я внесок, щоби Сојм ухвалив 100000 K. для погорільців. Позаяк після регуляміну єсть то немислиме, бо поперед мусят бути в Комісії бюджетовій, простую мій внесок в тім напрямі, щоби внесок відчитаний через п. справоздавця відослати назад до комісії бюджетової і щоби она за три дні прийшла з иншим внеском, вставляючи відповідну квоту на погорільців.

„do równomiernego podziału między pogorzalców w stosunku do wysokości szkód z uwzględnieniem już udzielonych zapomóg i asekuracji.“

Kto ten wniosek przyjmuje zechce rękę podnieść. (*Mniejszość*). Jest mniejszość. Wniosek upadł.

Przed zamknięciem posiedzenia muszę przedewszystkiem stwierdzić, że p. Skołyśzewski zwrócony do tej strony Izby uczynił wykrzyk, który ja w pierwszej chwili inaczej rozumiałem, zresztą pp. sekretarze inaczej go zrozumieli, dlatego nie zrobiłem żadnej uwagi. Gdy jednak z protokołu stenograficznego widzę, że wykrzyk ten miał charakter wprost obraźliwy, dodatkowo przywołuję p. Skołyśzewskiego do porządku.

Przed zamknięciem posiedzenia prosił mnie o głos p. Laskowski. Udzielał mu głosu.

P. Laskowski. Imieniem komisji matki proszę, żeby Wys Izba podniosła liczbę członków komisji szkolnej o 4 z dzisiejszej 21, tak żeby komisja szkolna składała się z 25 członków.

Marszałek. Ja myślę, że Szan. poseł zechce mi pozwolić, że ja to będę uważał za jego wniosek, ponieważ komisja matka nie ma prawa stawiania wniosków. Czy żąda kto głosu w tej sprawie?

P. Lewicki. Proszu o hołos.

Прoшу o гoлoс.

Marszałek. Głos ma p. Lewicki.

P. Lewicki. Muszu zajawyty, szczo, sprotywajemo sia tomu wneskowy jako postawlenomu nespodiwano i bez porozumienia z usimy grupamy toji Pałaty. Tak sprawy ne można traktuwały i my protywo toho roda traktowaniu sprotywajemo sia i sprotywajemo sia tak dorywczomu stawlianiu wneskiw formalnych bez porozumienia.

Мушу заявити, що спротивляємо ся тому внескови, яко поставленому несподівано і без порозуміння з усіми групами тої Палати. Так справи не можна трактувати і ми против того рода трактуваню спротивляємо ся так доривчому ставлянню внесків формальних без порозуміння.

Marszałek. Czy żąda kto głosu?

(**Głosy.** Naj toj wnesok postawyt jako nahłyj!)

Най той внесок поставити яко нагльї!

Marszałek. Ja przypominam, że odkąd ten Sejm istnieje wnioski powiększenia komisji były traktowane jako wnioski formalne bez nagłości. Zatem nie ma wyjątku odnośnie do tego wniosku, ponieważ co do wszystkich tych wniosków nawiasowo powiedziawszy i ztej strony Izby stawianych była ta sama praktyka. Więc nie mogę w tej chwili zrobić wyjątku. Przypominiam, że nie było sesji sejmowej, żeby kilka razy wnioski takie nie były stawiane. Regulamin wyraźnie powiada, że komisje mogą się składać z 19, 21 lub 25 członków, więc każdy taki wniosek jako wniosek formalny muszę podać do głosowania i nie można dla tego wniosku żądać nagłości, i taka była praktyka, odkąd Sejm istnieje. Zresztą sędzę, że przyjęcie wniosku w niczem nie przesądza porozumienia między stronnictwami co do udziału w komisji w tym samym stosunku procentowym jak się działo dotąd.

P. Makuch. Proszu o hołos w sprawie hołosowania.

Прoшу o гoлoс в справі гoлoсoвaння.

Marszałek. Głos ma p. Makuch.

P. Makuch. Proszu o skonstatowanie kompletu czy Pałata jest sposibna do hołosowania.

Прoшу o сконстaтoвaнe кoмплeтy, чи Пaлaтa є спoсібнa дo гoлoсoвaння.

(**Głosy.** Dla toho, szczo wnesok Rutowskoho wijszow do komisji szkilnoji!)

Длятoгo, щo внесок Рутoвскoгo вийшов дo кoмісії шкільнoї!

Marszałek. Izba nie jest w komplecie. Głosowanie nad tym wnioskiem odbędzie się na najbliższym posiedzeniu.

Przystępujemy do zamknięcia posiedzenia. Następne posiedzenie odbędzie się jutro w czwartek dnia 13. października 1910 o godzinie 11. przed południem z następującym porządkiem dziennym: (*czyta*):

1. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedwiocie subwencji z funduszków krajowych na budowę teatru ruskiego we Lwowie.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz.

2. Wybór komisji drożyznianej (21 członków).

3. Sprawozdanie komisji szkolnej w przedmiocie petycji nauczycieli i nauczycielek o policzenie w drodze łaski lat służby do emerytury i o przyznanie, względnie o podwyższenie wymierzonej emerytury.

Sprawozdawca poseł Michałowski.

4. Sprawozdanie komisji gminnej o petycji gminy Borysław w sprawie uzyskania nazwy miasteczka.

Sprawozdawca poseł Halban.

5. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie wniosku posła Jampolskiego i tow. o utworzenie Sądu powiatowego w Narolu.

Sprawozdawca p. Tertil.

6. Sprawozdanie komisji gminnej o wniosku nagłym posła Sodomory i tow. w sprawie utworzenia 4-ej. klasy przy szkole ludowej w Zawałowie.

Sprawozdawca poseł Stanisław Henryk Badeni.

7. Sprawozdanie komisji gminnej o wniosku p. Starzyńskiego i tow. w przedmiocie ewentualnego zaliczenia miasta Bełża do rzędu tych miast, dla których obowiązuje ustawa z 13. marca 1889 dz. u. i rozp. kr. Nr. 24.

Sprawozdawca poseł Starzyński.

8. Sprawozdanie komisji szkolnej o wniosku p. Merunowicza i tow. w przedmiocie zorganizowania zawodowej nauki robót kobiecych w kraju.

Sprawozdawca p. Adam.

9. Sprawozdanie komisji sanitarnej w przedmiocie nadania szpitalowi w Nowym Targu charakteru szpitala powszechnego i publicznego.

Sprawozdawca poseł Bednarski.

10. Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowego kursu praktycznego dozorców drenarskich.

Sprawozdawca poseł Krynicki.

11. Sprawozdanie komisji szkolnej o petycjach wniesionych przez komitet wykonawczy krajowego wiece nauczycielstwa ludowego z r. 1907 wraz z zawodowymi towarzystwami nauczycielskimi w Galicyi.

Sprawozdawca poseł Wasung.

12. Sprawozdanie komisji administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Wadowicach na przyjęcie imieniem powiatu poręki do wysokości kwoty 300.000 koron za towarzystwo rolniczo okręgowe w Wadowicach.

Sprawozdawca poseł Maiss.

13. Sprawozdanie komisji administracyjnej w sprawie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Limanowej na zaciągnięcie pożyczki.

Sprawozdawca poseł Stanisław Henryk Badeni.

14. Sprawozdanie komisji administracyjnej w sprawie zezwolenia Reprezentacji powiatowej w Buczaczu na zaciągnięcie pożyczki.

Sprawozdawca poseł Stanisław Henryk Badeni.

15. Sprawozdanie komisji szkolnej w przedmiocie przenoszenia gmin do wyższej klasy plac nauczycielskich.

Sprawozdawca poseł Stanisław Henryk Badeni.

16. Sprawozdanie komisji budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu technicznego służby drogowej Wydziału krajowego.

Sprawozdawca poseł Jędrzejowicz.

17. Sprawozdanie komisji szkolnej o wniosku p. Bandrowskiego i tow. w sprawie zmiany ustawy krajowej o szkołach realnych.

Sprawozdawca poseł Halban.

18. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie petycji gmin Boberka, Lipie, Drużniacz górny, Dydowia, Łokieć, Łopuszanka Lechnowa, Michniowiec, Bystre i Czarna o wydzielenie ich z okręgu c. k. Sądów powiatowych w Turce, Starym Samborze i Ustrzykach, a przydzielenie do c. k. Sądu powiatowego w Lutowiskach.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

19. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie utworzenia c. k. Sądu powiatowego w Tyrawie wołoskiej.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

20. Sprawozdanie komisji budżetowej w przedmiocie pomnożenia liczby okręgów sanitarnych w r. 1911.

Sprawozdawca poseł Jabłoński.

21. Sprawozdanie komisji administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z projektem noweli do § 23 ustawy o Reprezentacji powiatowej z dnia 12. sierpnia 1866 Dz. ust. kraj. Nr. 21.

Sprawozdawca poseł Schätzel.

22. Sprawozdanie komisji administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych funduszków pożyczkowych na budowę koszar dla wojska za czas od 1. lipca 1909 do 30. czerwca 1910.

Sprawozdawca poseł Maiss.

23. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie kreowania nowego sądu powiatowego w Uściu zielonym.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

24. Sprawozdanie komisji prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności departamentu VI. za czas od 1. lipca 1909 do 30. czerwca 1910.

Sprawozdawca poseł Maiss.

Następne posiedzenie odbędzie się zatem jutro we czwartek dnia 13. października 1910, o godzinie 11. przed południem.

Posiedzenie zamykam.

(Koniec posiedzenia o godzinie 2 po południu).
